БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

44-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 273 (11259)
1966 оной ноябриин 19,
суббото

сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

СССР-эй НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКЭ БҮЛГЭМҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Манай орондо научно-техническэ бүлгэмүүдэй байгуулагдаһаар 100 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет Научно-техническэ бүлгэмүүдэй Бүхэсоюзна Соведые, тэрэнээр дамжуулан, эрдэмтэд, инженернүүд, конструкторнууд, технигүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон шэнэ юумэ үүсхэдэг хүдэлмэришэдые халуунаар амаршална.

Научно-техническэ бүлгэмүүд ехэ, алдарта замаар ябажа гараа. Тэдэнэй түүхэ Эсэгэ ороной наука болон техникын хүгжэлтэтэй нягта холбоотой. Научно-техническэ бүлгэмүүдые байгуулагшадай, эдэбхитэй гэшүүдэйнь тоодо бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон эрдэмтэд Д. И. Менделеев, А. С. Попов, Д. К. Чернов, П. Н. Яблочков болон манай Эхэ ороной наукын бусад элитэ ехэ түлөөлэгшэд оролсоо.

Агууехэ Октябриин социалис революциин илаһанһаа хойшо манай орондо наука болон техникын хүгжэлтэ общественэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые ургуулан дэбжээхэ шиидхэхы, хүсэн түгэс нүхэрэлнүүдэй нэгэн болоо. Эрдэмтэдэй, инженерно-техническэ интеллигенциин үрэ ехэтэйгээр ажал ябуулгаяа эрхилхын тулада, ажалшадай научно-техническэ эдэбхи хэшээлые ургэнөөр хүгжөөхын тулада зохихо эрхэ байдал бии болгохо тухай Коммунис парти, правительство, профсоюзууд үдэр бүриин оролдолго гаргажа байдаг. Совет наука болон техникэ горитой амжалтануудые туйланхай. Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэлгээр, ядерна физикэ, электроникэ, радиотехникэ, металлурги, ракетнэ техникэ, самолёт бүтээлгэ болон бусад хэдэ хэдэн һалбаринуудаар манай орон түрүү эгнээнүүдтэ ябадаг. Долоон жэлэй үедэ научно-техническэ дэбжэлтэ бүри түргэдхэгдөө, арадай ажахыда наука, техникын туйлалтанууд улам олоор нэбтэрүүлэгдэдэг болоо.

Научно-техническэ бүлгэмүүд Эсэгэ ороной наукын болон техническэ дэбжэлтын амжалтануудта эдэбхитэйгээр туһалдаг ехэ хүсэн болонхой. Эдэ бүлгэмүүд предприятинуудые, арадай ажахын һалбаринуудые шэнэ техникээр зэбсэглэхэ хэрэгтэ бага бэшэ туһа нэмэри оруулна, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэридэ наукын, техникын болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлгэдэ, технологическа эрхим түрүү онол аргануудые шудалалгада, ороной байгаалиин баялигуудые хэрэглэлгэдэ туһална. Манай социалис Эхэ ороной аша туһада, коммунизмын илан мандалгын аша туһада зорюулан, эрдэмтэдэй, инженерно-техническэ интеллигенциин, үйлэдбэри дээрэ шэнэ юумэ үүсхэдэг бүхы хүнүүдэй хэдэг зохёон байгуулхы ажалые Коммунис парти, правительство, совет арад үндэрөөр сэгнэдэг.

Ойрын табан жэлнүүдтэ коммунис байгуулалтын замаар совет обществые горитойгоор дабшуулха, манай ороной материально-техническэ үндэһэ һуурииие саашадань хүгжөөхэ, экономическа болон оборонын хамгаалха хүсэ шадалыень бэхижүүлхэ, манай арадай байдал нилээд ехээр һайжаруулха зорилго КПСС-эй XXIII съезд табиһан байна. Шэнэ табан жэл хадаа техническэ дэбжэлтэ хангаха, наука болон техникын туйлалтануудые али болохоор хүгжөөхэ, хэрэглэхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые ехэ болгохо табан жэл болоно.

Энээнтэй дашарамдуулагдан, научно-техническэ бүлгэмүүдэй үмэнэ шэнэ, үргэн хараа замууд нээгдэнэ. Наука болон техникын дэбжэлтын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэдые нэгэдүүлдэг эдэ бүлгэмүүд хадаа табан жэлэй даалгабаринуудые, илангаяа Сибириин, Алас Дурна зүгэй болон Дунда Азиин районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ талаар арадай ажахын бүхы һалбаринуудта ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, техническэ талаараа шэнэ, бүри нарин һайн продукци хододоол бүтээн гаргадаг болохо, тэрэнэй шанар һайжаруулха, өөрынь үные хямдаруулха талаар даалгабаринуудые бэелүүлгэдэ али болохоор туһалха үүргэтэй. Научно-техническэ дэбжэлтые, наукын, техникын түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгые түргэдхэлгэдэ, шэнэ техникын талаар түсэбүүдые заатагүй дүүргэлгэдэ бүлгэмэй организацинуудай, олон миллион мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэд—шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй эдэбхи хэшээл, эршэ хүсэн зорюулагдаха ёһотой. Үйлэдбэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха, автомадаар зэбсэглэхэ, ажалые научна ёһоор эмхидхэдэг болохо, үйлэдбэриие улам бүри болбосоноор эрхилхэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бүлгэмүүдэй зохёон байгуулхы хүсэнүүдые бүри үргэнөөр хабаадуулха шухала. Түсэблэлгые саашадань нарижуулан һайжаруулха, үйлэдбэриие экономическа талаар урмашуулха, гол фонднуудые хэрэглэлгые, үйлэдбэриин шэнэ предприятинуудые хаһа саг соонь барижа ашаглалгые һайжаруулха асуудалнуудта научно-техническэ олониитын тусгаар анхарал хандуулагдаха ёһотой. Табан жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ өөрынгөө хүгһөө зохёон байгуулхы туһа нэмэри оруулха гээшэ научна хүдэлмэрилэгшэ, конструктор, проект зохёогшо, инженер, техник, хүдөө ажахын мэргэжэлтэ болон шэнэ юумэ үүсхэдэг хүдэлмэришэн бүхэнэй уялга болоно.

Инженер, техник болон бусад мэргэжэлтэдэй, шэнэ юумэ үүсхэгшэ хүдэлмэришэдэй, олониитэ ажалшадай техническэ болон экономическа эрдэмэй хэмжээе али болохоор дээшэлүүлхэ, наука, техникын болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые эсэшэ сусашагүйгөөр тайлбарилан дэлгэрүүлхэ гээшэ научно-техническэ бүлгэмүүдэй шухалын шухала зорилго болоно. Гүрэнэй ажахын болон түсэблэлгын органуудтай научна эмхи зургаануудай бүлгэмүүдэй организацинуудай ажал хэрэгэй холбоо барисаа хүгжөөн бэхижүүлхэ шухала. Зоримгой эдэбхи хэшээл гаргаха үзэлөөр, наука болон үйлэдбэриин холбоое бэхижүүлхэ тухай, үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулха талаар зохёон байгуулхы ажал ябуулгада бүхы инженерно-техническэ интеллигенциие, үргэн олон хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые хабаадуулха тухай оролдолгоор бүлгэмүүдэй эмхидхэлэй бүхы хүдэлмэри нэбтэрэнхэй байха ёһотой.

Научно-техническэ бүлгэмүүд Эсэгэ ороной эрдэм наукые, арадай ажахыдахи техническэ дэбжэлтые хүгжөөхын түлөө бүри ехэ эдэбхитэйгээр тэмсэхэ, манай орондо коммунис байгуулалтын зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ зохёохы амжалтануудые туйлажа, Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн бүгэдэ арадай һайндэрые тэмдэглэхэ гэжэ лабаар этигэжэ байһанаа Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ** **ВЦСПС**

Научно-техническэ бүлгэмэй 100 жэлэй ой

Научно-техническэ бүлгэмүүдэй Бүхэсоюзна Соведэй баярай пленум ноябриин 17-до 16 часта Кремлиин театр соо нээгдээ. Манай орондо научно-техническэ бүлгэмүүдэй байгуулагдаһаар 100 жэлэй ойдо энэ пленум зорюулагдаһан байна.

Научно-техническэ бүлгэмүүдэй Бүхэсоюзна Соведэй түрүүлэгшэ В. Г. Силуянов элидхэл хээ.

(ТАСС).

Н. В. ПОДГОРНЫЙ КОРНЕЙБУРГДА АЯНШАЛАА

КОРНЕЙБУРГ, (ТАСС). Австриин түрэн түрын хэрэгээр аяншалжа байһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Австриин судна бүтээлгын промышленностиин томо центр болохо Корнейбургда ноябриин 16-да ерээ. Совет болон Австриин тусхай тушаалта хүнүүд эндэ ерэлсээ.

Совет арадай түлөөлэгшэдые хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженер, технигүүд верфиин талмай дээрэ альта шаталгаар угтаа.

Н. В. ПОДГОРНЫЙ ЛИНЦДЭ ЕРЭБЭ

ЛИНЦ, ноябриин 17. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, тэрээнтэй сүг ябалсаһан хүнүүд мүнөөдэр эндэ ерээ.

Кремиковско комбинадта митинг болобо

СОФИ, ноябриин 17. ТАСС-ай тусхай корреспондентнүүд Д. Бочаров, П. Кочешков иигэжэ дамжуулна:

Болгариин Коммунис партиин IX съездэ хабаадаһан КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй делегаци Кремиковско металлургическа комбинадта — СССР-эй туһаламжатайгаар бодхоогдоһон Болгариин тон томо промышленна предприятида мүнөөдэр хүрөө. БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо С. Тодоров, Химиин болон металлургиин талаар комитедэй түрүүлэгшэ Г. Павлов делегацитай хамта ябалсаа.

Совет айлшад булад шудхалгын цех соо комбинадай хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаа. Урдын металлург байһан Л. И. Брежнев, үйлэдбэриин онол аргануудаар, советскэ түхеэрэлгэнүүдэй хэр зэргээр ашаглагдажа байһаар һонирхоо.

Бусаха дээрээ Л. И. Брежнев КПСС-эй делегациин зүгһөө цехэй коллективтэ үнэтэ бэлэг барюулаа.

Удаань совет айлшад прокатна цех соо ороо, тэндэнь комбинадай коллективэй ехэ митинг болоо. БКП-гэй ЦК-һаа комбинадта байдаг парторг И. Тодоров КПСС-эй делегациие амаршалаа. Кремиковско комбинат болгар-совет хани барисаанай үрэ болоно гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Тиихэдэнь нэрьемэ шангa альга ташалган болоо.

Удаань суглараашадай зүгһөө халуунаар угтагдан, Л. И. Брежнев митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Манай партийна делегаци БКП-гэй ЦК-гай уряалаар Болгариин Коммунис партиин IX с'ездэ ерээ гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь хэлээ. Иимэ айлшалалсалганууд манай партинуудай болон оронуудай хоорондо үнинһөө хойшо юрын заншал болонхой. Зүгөөр танайда айлшалжа ерэхэ тудамаа, өөһэдынгөө ханинар болон аха дүүнэртэй уулзаха тудамаа, тусгаар хани халуун угтамжые алхам бүхэндөө хүлеэжэ, улам бүри ехэ зол хубиин мэдэрэл дахин дахинаа түрэжэ, сэдьхэл зүрхэеэ ехээр хүдэлгэдэг байнабди. Манай агууехэ хамтын уг зорилгоһоо уламжалан гараһан энэ бата бэхи хани барисаан дэлхэй дээрэхи эгээл үнэтэй юумэн болоно гээшэ.

Совет арадта, тэрэнэй Коммунис партида зорюулагдажа хэлэгдэһэн хани халуун үгэнүүдэй түлөө Л. И. Брежнев халуун баясхалан хүргөө. Таанадта, таанадаар дамжуулан, Болгариин хүдэлмэришэн ангида, бүхы ажалшадта Совет ороной хүдэлмэришэн анги, бүхы совет арад аха дүүгэй амаршалга хүргэнэ, социализм байгуулгада шэнэ ехэ амжалтануудые туйлахыень хүсэнэ гээд тэрэ хэлээ.

БКП-гэй IX съездын хүдэлмэридэ КПСС-эй делегаци угаа ехэ һонирхолтойгоор хабаадажа байна. Энэ съезд Болгариин, бүхы социалис хани нэгэдэлэй оронуудай түүхэдэ шухала шата болохо байһаниинь сохомтой. Манай найдажа байһанай ёһоор парти болон арадай хоорондохи бата бэхи нэгэдэлые, социалис общество байгуулхын тулада саашаашье бүхы шухала юумые хэхээр бэлэн байлгые съезд шэнэ хүсэтэйгөөр харуулаа гээд Л. И. Брежнев тэмдэглээ.

Болгар арад 20 бага үлүүтэй жэлэй турша соо социализм байгуулжа байна. Зүгөөр энэ түүхэтэ богонихон үе соо Болгари танигдашагүйгөөр хубилаа. Урдань, революциин урда тээ, Европын эгээн лэ үгытэй, гээгдэнги оронуудай нэгэн байһан Болгари түргэнөөр хүгжэжэ байһан индустритай, оньһожоруулагдаһан хүдөө ажахытай, эрдэм бэшэг болон болбосорол ехэтэй орон эдэ жэлнүүдтэ боложо шадаа.

Нэгэ баримта дурдая. Энэ жэлдэ ороной промышленность 1939 ондо гаргагдаһанда орходоо 24 тухай дахин ехэ продукци гаргаха байна. Болгар арадай үмэнэ социализмын ямар ехэ хараа зам нээжэ үгэһые энэ баримта ямаршье үгэнүүдһээ үнэмшэсэтэйгөөр харуулжа үгэнэ.

Л. И. Брежнев хадаа комбинадай туйлаһан гайхамшагта амжалтануудаар дашарамдуулан металлургнуудые амаршалаа, шэнэ илалтануудые туйлахыень коллективтэ, Болгариин бүхы металлургнуудта үнэн зүрхэнһөө хүсөө.

КПСС-эй ажал ябуулга тухай, совет арадай ажалай амжалтанууд тухай үгэ хэлэгшэ саашань хөөрөө, совет экономикын бурьялма түргэнөөр ургажа байһые харуулһан мэдээнүүдые дурдаа, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые совет арадай ямараар дүүргэжэ байһан тухай хэлээ.

Совет засагай 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл манайда хаа хаанагүй хэгдэжэ байнхай гээд Л. И. Брежнев хэлээ. Коммунис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта бүри ехэ амжалтануудые туйлажа, манай ороной ажалшадай Агууехэ Октябриин табин жэлэй ойе угтаха байһаниинь сохомтой.

Өөһэдынгөө мүнөөдэрэй амжалтануудые, ерээдүйн түсэбүүдые манай арад бүхы социалис хани нэгэдэлэй оронуудай амжалтанууд болон түсэбүүдтэй нягтаар холбодог гээд Л. И. Брежнев хэлээ. Маанадай, бүхы социалис оронуудай хоорондохи харилсаа холбооной нягта һайн байха тудам социализм болон коммунизм байгуулха хэрэг бүри амжалтатайгаар урагшаа дабшадаг гэжэ бидэнэр таанадтай өөһэдынгөө дүй дүршэлһөө үнэншэн этигэһэн байнабди.

Иимэ харилсаа холбооной булюу һайн байлгые алхам бүхэндэ хаража болохо юм. Болгариин болон СССР-эй хүдэлмэришэн ангиин хамтаараа гаргадаг хүсэлэл оролдолгын үрэ ехэтэй байһанай эли тодо гэршэнь, Кремиковско металлургическа комбинадые барилга, ашаглалгада үгэлгэ болоно. Энэ комбинадай түхеэрэлгэнүүдые 400 шахуу совет предприятинууд, тэрэ тоодо томо заводууд болохо «Уралмаш», Новокраматорско, «Электросила» болон бусад олон заводууд оролсоно. Танай захилнуудые дүүргэхэ гээшэ өөһэдымнай нэрэ хүндын хэрэг, аха дүүгэймнай уялга гэжэ эдэ предприятинуудай коллективүүд тоолодог.

Манай оронуудай хоорондохи худалдаа наймаан амжалтатайгаар хүгжэжэ байдаг гээд Л. И. Брежнев тэмдэглээ. Советскэ Союз хадаа Болгарида элдэб машина, түхеэрэлгэнүүдые, тэрэшэлэн промышленностьда шухала хэрэгтэй зүйлнүүд болохо нефть, руда, нүүрһэ, хлопок худалдадаг юм. СССР хадаа Болгариһаа элдэб суднануудые, электрокрануудые, электромоторнууд болон бусад зүйлнүүдые абадаг.

Бэе бэедээ хани ёһоор туһалха, өөһэдынгөө дүй дүршэл болон туйлалтануудые халан абалсаха али али талын эрмэлзэлгэ совет-болгар харилсаа холбооной шухалын шухала шэнжэ шанарынь болоно. Иимэ харилсаа холбоон манай арадуудай аша туһада тааруугаар, амжалтатайгаар хүгжэнэ гэжэ бидэнэр харанабди.

Социалис оронуудай хоорондо улам бүри бэхижэжэ байһан нэгэдэл, түргэнөөр хүгжэжэ байһан али бүхы талын холбоон хадаа дотоодын болон гадаадыншье политикада маанадай амжалтануудые туйлаха шухалын шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно гээд Л. И. Брежнев онсолон тэмдэглээ.

Энэ нэгэдэлые бэхижүүлгэдэ социалис хани нэгэдэлэй оронуудые нягтаар жагсаалгада Болгариин ажалшадай, Болгариин Коммунис партиин болон правительствын оруулдаг ехэ туһа нэмэриие совет хүнүүд үндэрөөр сэгнэдэг байна.

Уласхоорондын бүхы асуудалнуудаар манай партинууд болон арадууд нэгэн адли һаналтай, нэгэн адли хараа бодол баримталдаг гэжэ мэдэрхэдэ аятай байна. Манай харилсаануудта хэзээдэшье ямар нэгэн тааруугүй ушар гараагүй, харин эдэ харилсаанууднай улам нягта һайн боложо байдаг. Баатарлиг болгар арадай манай эгээн дүтын хани байһанда бидэнэр, совет хүнүүд, үнэн зүрхэнһөө баясадаг, энэ хани халуун харилсаагаа үнэтэйдэ тоолодог байнабди.

Совет-болгар хани барисаан таһаршагүй бата. Болгариин эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ, фашизмтай тэмсэлдэ манай арадуудай эрхим хүбүүд, басагадай адхаруулһан шуһаар энэ хани барисаан батадхагданхай гээд Л. И. Брежнев түгэсхэлдөө хэлээ. Манай орондо социалис революциин илаһанһаа хойшо энэ хани барисаан улам ехээр һалбаран хүгжэжэ бэхижээ, шэнэ удха шанартай болоо. Энэ хадаа болгар-совет хани барисаан хэтэ мүнхын гэһэн этигэл найдабари маанадта түрүүлнэ!

БКП-гэй, болгар арадай, болгар-совет бата бэхи хани барисаанай хүндэлэлдэ зорюулһан юрөөлнүүдые табяад, Л. И. Брежнев өөрынгөө үгые дүүргээ. Тэрэнэй үгэ хэлэжэ байхада нэгэнтэ бэшэ нэрьемэ удаан альга ташалганууд болоо. «Ура» хашхаралдаан, «КПСС мандаха болтогой!», «Хэтэ мүнхын хани барисаан!» гэһэн юрөөлнүүд табигдаа.

КПСС-эй делегациин зүгһөө Л. И. Брежнев комбинадай коллективтэ дурасхаалта бэлэгүүдые барюулаа. Удаань советскэ делегаци комбинадай хүтэлбэрилэгшэд болон партийна эдэбхитэдтэй уулзаһан байна. Уулзалга хани халуун, аха дүү ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

БКП-гэй IX СЪЕЗД

СОФИ, ноябриин 17. (ТАСС). Болгариин Коммунис партиин IX съезд дүрбэдэхи үдэрөө хүдэлмэрилжэ байна. Партиин ЦК-гай тоосоое һайшааха зуураа, делегадууд дабшан ябажа гараһан замайнгаа дүнгүүдые шэнжэлнэ, Эхэ оронойнгоо ерээдүйн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ.

БКП-гэй IX съезд хадаа уласхоорондын ехэ хуралдаан бололсоно. С'ездэ ерэһэн аха дүү коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэд Болгариин коммунистнуудые амаршалха зуураа, уласхоорондын байдалай эгээн лэ шухала асуудалнуудаар өөһэдынгөө партинуудай баримталдаг хараа бодолые элирхэйлээ, коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай нэгэдэмэл ябуулга хэхэ шухала байһан тухай хэлээ.

Түмэр зүйлнүүдые бүтээдэг Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэришэд Совет засагай 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтаха хүсэлтэй. Энэ заводой штамповщица, коммунис ажалай ударник Любовь Андреевна Никонорова социалис мүрысөөндэ түрүүлэн ябана. Тэрэ халаанайнгаа даабари 115 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Зураг дээрэ: Л. А. Никонорова ажалдаа. А. МАНТАЕВАЙ фото.

МИНИСТРЭЙ АМАРШАЛГА

Ракетнэ сэрэгэй ба артиллериин заншалта һайндэртэй дашарамдуулан, СССР-эй Оборонын Министр, Советскэ Союзай Маршал Р. Я. МАЛИНОВСКИЙ солдадууд болон матросуудые, сержантнууд болон старшинануудые, офицернүүд, генерал болон адмиралнуудые, ракетнэ ба артиллерийскэ промышленностиин хүдэлмэришэд, инженернүүд болон технигүүдые халуунаар амаршалба.

— Совет хүнүүдэй политическэ болон ажалай ехэ дэбжэлтын, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай айхабтар ехэ тэмсэлэй оршон байдалда заншалта энэ һайндэр тэмдэглэгдэжэ байна,—гээд Оборонын Министрэй приказ дотор хэлэгдэнэ. Ракетчигууд болон артиллеристнүүдэй энэ һайндэр Москва шадар фашис эзэмдэгшэдые үй бута сохиһоор 25 жэлэй гүйсэхын урдахана тэмдэглэгдэбэ. Тэрэ үеын шангa тулалдаанда дайсадай һурыень дараһан ракетнэ зэбсэгэй түрүүшын буудалганууд зэдэлһэн байгаа.

Эхэ оронойнгоо аюулгүй байдалые хамгаалха хэрэгтэ ракетнэ сэрэгшэд болон артиллеристнүүдэй ямар ехэ үүргэ дүүргэхэ байһанаа һайн мэдэжэ байһыень Оборонын Министр онсо тэмдэглэбэ. Совет ракетчигууд, артиллеристнууд Зэбсэгтэ Хүсэнэй ондоо һалбаринуудай бүхы сэрэгшэдтэй хамта политическэ эрдэмээ, өөһэдынгөө дайшалхы шадабари мэргэжэлые тэсэбэри ехэтэйгээр дээшэлүүлнэ, хэрбээ совет арадай амгалан ажалда эзэрхэг түримхэйшүүлэй һаад түбэг татахые һэдээ һаань, тэдэндэ шангa сохилто үгэхөөр хэзээдэшье бэлэн.

Совет эрдэмтэд, конструкторнууд, ракетнэ болон артиллерийскэ промышленностиин хүдэлмэришэд, инженер болон технигүүдэй ажал хэрэгтээ шэнэ амжалтануудые туйлан энэ һайндэрые угтаһан тухай приказ дотор хэлэгдэнэ.

Оборонын Министр совет ракетчигууд болон артиллеристнүүдтэ дайшалхы, политическэ бэлэдхэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлахые хүсөөд, мүнөөдэр, ноябриин 19-дэ нютагай сагаар 20 часта Эхэ оронойнгоо ниислэл — Москвада, союзна республикануудай ниислэлнүүдтэ, герой-городуудта артиллерийскэ хорин буудалгаар салют үгэхые захирба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Үйлэдбэридэ наука, техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө, орон дотор научно-техническэ бүлгэмэй байгуулагдаһаар 100 жэлэй гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, доро дурсагдаһан хүнүүдтэ хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо:

БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕРЭЙ

1. **Малютин** Василий Егоровичто — авиационно заводой үйлэдбэриин начальнигай орлогшо.
2. **Попов** Константин Самуиловичта — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой ОКС-ын главна инженер.
3. **Пронин** Василий Дмитриевичтэ — Хандагатайн леспромхозой главна инженер.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ТЕХНИГЭЙ

1. **Кучук** Олег Андреевичтэ — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой механическа цехэй ахалагша технолог.
2. **Омельченко** Владимир Николаевичта — авиационно заводой цехэй начальник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1966 оной ноябриин 17.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Наука, техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ амжалтатайгаар нэбтэрүүлһэнэйнь түлөө, орон дотор научно-техническэ бүлгэмүүдэй байгуулагдаһаар 100 жэлэй ойтой дашарамдуулан, иимэ хүнүүдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

1. **Клюева** Надежда Сергеевнае — Буряадай АССР-эй хүн зониие ажаһуудалай талаар хангаха министерствын «Индпошив» гэжэ оёдолой фабрикын главна инженер.
2. **Ларев** Виталий Платоновичые — Буряадай геологическа управлениин руднично-шахтна геологиин болон геологическа хиналтын таһагай начальник.
3. **Музык** Юрий Владимировичые — «Теплоприбор» заводой главна инженер.
4. **Панкин** Иван Дорофеевичые — Буряадай барилгын управлениин начальнигай орлогшо.
5. **Уланов** Владимир Александровичые — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой главна технолог.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1966 оной ноябриин 17.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Н. И. МАРДАЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Загаһанай промышленностьда олон удаан жэлдэ һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, нүхэр **Мардаев** Нап Илыгеевичые — Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ загаһа барилгын колхозой партийна организациин секретариие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1966 оной ноябриин 17.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. А. ОКЛАДНИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Буряадай ороной зураглан харуулгын искусствые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө, 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша нүхэр **Окладников** Александр Александровичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1966 оной ноябриин 17.

Партийна
АЖАҺАЙДАЛ

Шиидхэбэриин дүүргэлтэ—хиналтаһаа

Партийна хүтэлбэрилгын онол арга, дайшалхы шадабари улам мэргэжэн нарижана, удха шанарынь гүнзэгырнэ. Энэ бодото хубилалта хадаа КПСС-эй ЦК-гай октябриин, ноябриин (1964 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй аша үрэ мүн. Энэ асуудалда партиин XXIII съезд али зэргээр анхаралаа хандуулба гээшэб. Партийна хүтэлбэрилгын нарижан һайжарха тума КПСС-эй райком хадаа өөрынгөө эмхидхэлэй, ниитэполитическэ хүдэлмэриин хэмжээе улам дээшэлүүлхэ гэжэ тэмсэнэ, нилээд горитой хэмжээнүүд абтанашье.

Хэнэйшье мэдэһээр, партиин райком өөрынгөө пленум гү, али бюро дээрэ үйлэдбэридэ, соёл культурада, ниитын ажабайдалда хабаатай али олон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг, тэндэ элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудые зайсуулха талаар шиидхэбэри болон хэмжээ ябуулгануудые баталан абадаг шуу. Зүгөөр тэдэниие хүсэндэнь хүргэхын, бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада шанга хиналта тогтоохо, али олон эмхидхэлэй хүдэлмэри бүтээхэ хэрэгтэй. Тиимэ хэмжээ абаагүй хада, хэлсэһэн юумэн хооһон үгэ болоод дүүрэжэшье магад ха юм. Бодомжотойгоор табигдаһан хиналта болбол хүтэлбэрилхы тушаалтадые, коммунистнуудые харюусалгатайгаар хүмүүжүүлхэ эрхэ байдал олгоно.

Эгээл инмэһээ манай райком, тэрэнэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэд мүнөө абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта эмхидхэхэ хэрэгтэ анхаралаа онсо табина. Тэрэнэй ашаар зарим тэды һайн үрэ дүн туйланашье. Партиин Бэшүүрэй райкомой бюро дээрэ партийна эхин организацинуудые парткомууд, тиихэдэ партийна организацинууд комсомолой, профсоюзай болон ниитын бусад организацинуудые ямараар хүтэлбэрилнэб гэһэн асуудал оло дахин зүбшэгдэһэн байна. Тиихэдэ эхин парторганизацинуудай секретарьнарай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ шухала гэжэ тоологдоһон. Тэрэнһээ уламжалан, тусхай һуралсал—семинар эмхидхэһэн байнабди. 1965 оной февральһаа хойшо манда тиимэ долоон семинар үнгэргэгдэнхэй.

Һуралсалай аша туһань ехэ. Организацинуудаар парти доторой хүдэлмэри нилээд һайжараа. Партиин зэргые шэнэлхэ, бэхижүүлхэ хүдэлмэридэ хубилалта эли бодо бии. Партиин гэшүүндэ кандидадуудаар абтагшадай олонхинь залуу хүнүүд, үйлэдбэриин шиидхэхы участогууд дээрэ хүдэлжэ байдаг улад. Тэрэнтэй хамта залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгтэ анхарал табигдана. Мүнөө томо парторганизаци бүхэндэ залуу коммунистнуудай саг үргэлжын һургуули хүдэлжэ байдаг. Коммунистнуудые шиидхэхы участогуудта зүбөөр хубаарилан табилга, кадрнуудай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэри дээрэшье һайн жэшээгэй хубилалта бии.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхын түлөө эмхидхэлэй ехэ юумэн хэгдээ. Хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхэ зорилгоор үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлтэйгээр эрхилхэ, һалбари доторой ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ, хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха, шэнэ технологи хэрэглэхэ хэмжээнүүд хараалагдаа. Энэ асуудал партиин райкомой пленум дээрэ колхоз, совхозуудай партийна болон ажалшадай суглаанууд дээрэ үргэн хэлсэлгэдэ табигдаа. Удаань экономическа хүдэлмэри һайжаруулха хүсэлэнтэйгөөр сэхэ колхоз, совхоз дээрэ аймагай семинарнууд үнгэргэгдөө. Тэндэ бухгалтер, экономист, бригадирһаа эхилээд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд хүрэтэрөө хабаадуулагдаа бшуу. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлени ажахы бүхэнэй эрхэ байдалда тааранги ажалай түлөөһэнэй гурим зохёогоо.

1966 оной эхинһээ аймагай бүхы фермэнүүд, тракторна ба таряан ажалай олонхи бригаданууд ажахын тоосоондо оруулагдаа. Иимэ хэмжээнэй эсэстэ «Победа» колхозой һаалиин фермын абаһан һүнэй өөрынь үнэ һараһаа һарада хямдаржа эхилээ. Жэшээнь, январь һарада нэгэ центнер һү абахын тулада 27 түхэриг, 2,6 центнер тэжээлэй единицэ гаргашалагдаһан һаа, мартда 21 түхэриг мүнгэндэ, 1,77 центнер тэжээлэй единицэдэ оруулагдаа.

Абтаһан шиидхэбэриин хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байгаа хадань, ямар ушарһаа иимэ юумэнэй болоһые элирхэйлхэ шухала болодог. Тиигэжэ дахин шалгалта хэхэ, партийна суглаан, парткомой гү, али райкомой бюрогой заседани дээрэ баһа хэлсэхэ саг ерэдэг. Жэшээнь, Охин-Булагай совхоздо, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо экономическа хүдэлмэриин хангалтагүй байһан тухай, «Победа» колхозой парткомой партийна эхин организацинуудаа һулаар хүтэлбэрилдэг тухай, бусад асуудалнууд партиин райкомой бюро дээрэ дахин табигдааһэн.

Бюрогой заседаниин һүүлээр Охин-Булагай совхозой партком экономическа хүдэлмэрэе һайжаруулха талаар яһала хэмжээнүүдые абаа. Совхозой үйлэдбэриин һалбаринууд ажахын тоосоондо оруулагдаа. Мал ажалай продукци гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб тус ажахы бултыень үлүүлэн дүүргээ. Абаһан продукциин өөрынь үнэ нилээд хямдараа. Хэрбээ 1965 оной энэ үеынхитэй сасуулбал, гахайн центнер мяханай өөрынь үнэ 12 түхэригөөр, мянган үндэгэнэйхи—7 түхэриг 43 мүнгөөр хямдараа. Гурбадахи кварталда үхэрэй, хониной мяханай, һүнэй, ургамалнуудай өөрынь үнэ нёдондонойхидо орходоо һураггүй доошоо ороо бшуу.

Гэбэшье зарим ажахынуудта экономическа хүдэлмэри муугаар табигданхай байһаар. Тэрэнһээ боложо, мал ажалай гол продукциин өөрынь үнэ өөдтэйгөөр хямдарнагүй. Жэшээнь, колхозуудай һааһан һүнэй өөрынь үнэ 12,3 процентээр хямдараад байхада, совхозойхи 3,4 процентээр хүндэрөө. Үхэрэй шэгнүүрэй нэмэһэн центнер мяханай колхозуудта 20 процентээр үнэтэй болоходо, совхозуудайхи 9 процентээр хямдараа. Энэ ушар болбол хиналтые үшөө шангадхаха эрилтэ табина.

КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй тогтоолой хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тушаа нэгэ хэдэн үгэ хэлэлтэй. Тэрэ Пленумэй дүн райкомой пленум дээрэ хэлсэгдэжэ, дэлгэрэнгы тогтоол болон хэмжээ ябуулганууд баталагдан абтаа һэн. Эдлүүриин газар һайжаруулха табан жэлэй даабари ажахы бүхэндэ үгтөө. Эдэ бүгэдые амжалтатайгаар хүсэндэнь хүргэхын тулада ниитэ олоной дунда ехэ хүдэлмэри ябуулха шухала байгаа. Райкомой бюрогой гэшүүд, аппарадай хүдэлмэрилэгшэд ажахынуудта гараһан, тингэжэ тэндэ ажалшадай болон партийна суглаануудые, семинарнуудые үнгэргэһэн жэшээтэй. Ажахы бүхэндэ сабшалан, таряалан уһалха звенонууд, луговодуудай һуралсал эмхидхэгдээ, үйлэдбэриин управлени ажалай нормо, түлөөһэн, нэмэлтэ түлбэри тушаа жэшээтэ заабари зохёогоо һэн. Сабшалан эзэтэй болгогдоо. Жэшээнь, Бэшүүрэй совхоз горитой газар хонишодой бригадануудта хубаажа үгэһэн.

Иимэ жэшээгэй эмхидхэлэй хүдэлмэри майн Пленумэй тогтоолоор табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ тэмсэлдэ һайн нүлөө үзүүлээ. 1965 ондо 376 гектарай бургааһа һеэг, түгсүүл сэбэрлэгдээ, уһалагдаһан газарай хэмжээн нёдондонойхиһоо 1400 гектараар ехэ болоо. Аймагай ажахынууд энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо далаад мянган центнер үбһэ үлүү ехээр сабшажа абаба. XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 400 гектар сабшаланһаа тус бүриһөөнь 25 центнер, Бэшүүрэй—2700 гектарһаа гектар бүриһөөнь 15 центнер үбһэ абаа ха юм. Уһалагдадаг таряаланшье үндэр баян ургаса үгөө. Зарим участогуудһаа 30—40 центнер ороохо сохижо абаһан ажахынууд бии.

Абаһан шиидхэбэринүүдэй үндэһэн баримтань тодо, зүб, дүүргэлтынь һайн үрэ дүнтэй байхын тулада пленумдэ, суглаанда гү, али бюродо зүбшэгдэхэ асуудал нарин нягтаар бэлдэхэ гээшэ ехэ удхатай хэрэг. Тиимэһээ энээндэ һаналаа онсо табидагбди. Жэшээнь, февраль һарада бюрогой заседани дээрэ хэлсэгдэһэн аймагай колхоз, совхозуудта мал үсхэбэрилгын байдал ба тэрэнние һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал яажа бэлдэһэн тушаа эндэ хөөрэһүү.

Нэн түрүүлэн хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин, искусственна үрэжүүлгын гүрэнэй станциин мэргэжэлтэдые райкомдо урижа, ямар гуримтайгаар шалгалта хэхэ, энэ асуудал һайжаруулха таладань ажахынуудта ямар туһаламжа хүргэхэ байһан тушаагаа хөөрэлдэбэбди. Тиигээд ажахы бүхэндэ партиин райкомой гэшүүн ударидагшатай бүлэг мэргэжэлтэд эльгээгдэбэ. Тэрэ хүдэлмэридэ тэндэхи мэргэжэлтэдынь, үйлэдбэриин түрүүшүүл хабаадуулагдаба. Жэжэ бутархай дутагдалнуудые тэрэ дарыдань усадхаха хэмжээнүүд байра дээрэнь абтаба. Малай үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ бүришье ханамжатайгаар анхарагдаба. Фермэ бүхэндэ хэгдэһэн шалгалтын дүн малшадай зүблөөн дээрэ хэлсэгдэжэ, хэмжээнүүд тодорхойлогдобо.

Игэжэ бэлдэһэн асуудалтай пленум эмхитэйгээр, гүнзэгы удхатайгаар үнгэрөө. Тэрэнэй абаһан тогтоолые хаа хаанагүй зүбшэн хэлсээ һэн. Малшадай һуралсал тушаа һони һонин дурадхалнууд ороо. Тэрэниие бэелүүлэн, «Победа» колхоз дээрэ мал ажалай мэргэжэлтэдэй, фермые даагшанарай, техник-үрэжүүлэгшэдэй семинар болоо. Гурба һара үнгэрөөд байхада дүүргэлтые шалган, тус асуудал дахин пленум дээрэ зүбшэлгэндэ табигдаба. Тэндэ «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй совхозуудай директорнүүд элидхэл хэбэ.

Мал үсхэбэрилхэ, племенной хүдэлмэри һайжаруулха талаар мүнөө аймаг дотор нилээд туһатай хэрэг бүтэжэ байна. Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Заган-Адагай һаалиин фермэ үүлтэртэ үнеэдэй фермэ болон хубилгагдаа. Ажахы бүхэндэ үүлтэр һайтай ехэ мал нэгэ газар суглуулагдана, хони, үнеэ үрэжүүлгын пунктнууд олошорбо. Мүнөө үхэр, ехэ хонид имагтал искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэ.

Хэлсэгдэхэ асуудалнуудые бэлдэлгэдэ райкомой, мүн бюрогой гэшүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээнь, Бэшүүрэй совхозой парткомой партийна бүлэгүүдые, арадай хиналтын бүлэг болон постнуудые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилдэг тухай асуудалые бэлдэлгэдэ арадай хиналтын аймагай комитедэй түрүүлэгшэ, райкомой бюрогой гэшүүн нүхэр Гонсоронов, эмхидхэлэй таһагай инструктор нүхэр Цыбенов, райкомой штатна бэшэ инструктор нүхэр Дымбрылов гэгшэд хабаадаба.

Бюро дээрэ абтаһан шиидхэбэри парткомдо эльгээгдээ, хиналта доро абтаа, дүүргэлтын түлөө харюусаха хүн баталагдаа. Энэ хүдэлмэри һайжаруулхадань парткомдо туһа хүргэлсэхэ даабаритайгаар дээрэ хэлэгдэһэн нүхэд Бэшүүрэй совхоз эльгээгдэһэн бэлэй. Иимэ хэмжээ абаад байхада эндэхи партийна бүлэгүүдэй, арадай хинагшадай ажал хэрэг гансата һэргэжэ, һайжаржа эхилээ бшуу. Партийна бүлэгүүд мүрысөө эмхидхэдэг, тэрэнэй дүнгые согсолдог, үйлэдбэриин хэрэгтэ сэхэ хамааралсадаг эдэбхитэй хүсэн боложо шаданхай. Тэрэнһээ уламжалан, малшад һайн амжалта туйлана, гүрэнтээ эрхимээр тоосоно. Таряа хуряалгын үедэ саг зуурын партийна дүрбэн бүлэг байгуулагдаад, хуряалга, тушаалгын үедэ эдэбхитэй һайнаар хүдэлжэ гараа бшуу.

Эсэстээ энэ хэрэгтэ ушардаг, үшөө шиидхэбэреэ олоодүй дутагдалнууд тухай хэлэнгүй яажа болохоб.

КПСС-эй райкомой бюрогой абаһан зарим тогтоолнууд тодорхой бэшэ, удха балар, юрэнхы, уялгалха эрхэгүй зүйлнүүдээр дүүрэн байдаг. Тиимэ шиидхэбэриин дүүргэлтые хинан шалгахань бэрхэтэй ха юм. Райкомой бюро, партком болон партийна эхин организацинууд абаһан шиидхэбэри, хэмжээ ябуулгануудые дүүргэхын хойноһоо зарим ушарта түргэн бушуу хүдэлмэри хэжэ шаданагүй. Зарим шиидхэбэринүүд коммунист бүхэндэ хүрэнэгүй, дүүргэлтын хойноһоо хиналтын ямараар табигдаһан тухай асуудал бюро дээрэ үсөөнөөр харагдана.

Ушар иимэһээ КПСС-эй Устав дотор табигдаһан зорилгонуудтай зохилдуулан, шиидхэбэриин дүүргэлтын хойноһоо хиналта байгуулха хэрэгые улам нарижуулха, үндэр хэмжээндэ табихые партиин райком саг үргэлжэ оролдохо байна. Багашье, ехэшье хэрэг бүтээлгэ имагтал нарин нягта, хатуу шанга хиналтаһаа дулдыдаха байһаниинь элитэ ха юм.

Б. БАДАРМАЕВ,
КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ГОЁ ҺАЙХАНААР...

ХОТО, хүдөө тосхонуудай шэнэ барилгануудые урид хараалагдаһан түсэбэй ёһоор, һайн һайхан һуурин газарыень оложо, хожомоо олон гэр байра болон соёл культурын, ажаһуудалай эмхи зургаануудай түхеэрэгдэхые бодомжолон эрхилхэ ёһотой байһаниинь мүнөө үе сагай ажабайдалай эрилтэһээ элирхэй. Һүүлэй үедэ хаа хаанагүй шэнэ барилганууд уламжа ехээр хэгдэнэ. Тиихэдэ хуушарһан барилгануудые задалжа, тэдэнэй һуурида шэнэ, олон дабхар, уужам һаруул гэрнүүдые коммунальна хамаг хангамжагайгаар бодхоогдоно. Иимэ барилганууд гансахан хото городуудта бэшэ, мүн хүдөө тосхонуудта олоор байгуулагдана. Эндэ талмайнууд, олоной сэнгэлгын, амарха сэсэрлигүүд түхеэрэгдэнэ. Гудамжануудынь үргэн сэлеэн, сэхэ сэбэрээр татагдана.

Гэбэшье мүнөө илангаяа буряад шэнэ тосхон һууринуудые байгуулхадаа, уридшалан хараалһан түсэб табигдаагүйһөө юм гү, али аймагай, сомоной Советүүдэй зүгһөө хиналтагүй байдаг дээрэһээ, айл зонишье, мүн эмхи зургаануудшье өөһэдынгөө дуратай газарта барилгануудые хэдэг байна.

Би эндэ өөрынгөө түрэл «Дружба» колхозой түб—Хэрээтэ тосхон тухай хөөрэхэ һанаатайб. Манай тосхондо һүүлэй жэлдэ олон томо байшангууд бодхоогдоо. Соёл культурын, һургуулиин болон олониитын эмхи зургаануудайшье барилганууд түхеэрэгдээ. Теэд тосхонойманай юрэнхы үзэмжэ гоё һайханай талаар тоншье хангалтагүй. Эндэхи гол гудамжада ябахадаа, шэнэ, томо, сэбэр гэрнүүдые харанабди. Теэд эдэмнай нэгэниинь нүгөөдэһөө нэгэ метр үйлсэ руугаа түрижэ гарашаһан гү, али доторшоо орошоһон байдаг. Энэнь үйлсэ гудамжын, тиигээд бүхы тосхоной шэнжэ шарайе гутаана. Баһа шэнээр баригдаһан томо гэрэй хажууда хуушанай жэжэхэн гэр, хушалта һарабшашьегүй байха юм. Энэ хуушан гэртэ хүнэй һуудаггүйшье һаа, тэрэниие задалжа урилхагүй, эзэниинь «тамнаад» оайдаг хэбэртэй.

Гудамжанууднай зүнай сагта малай шабааһа, шабараар дарагданхай, үбэлэй үедэ модо, түлеэ буулгажархиһан байдаг. Айлай хашаа харшанууд баһал һандархай байхань олон үзэгдэнэ.

Совет засагай 50 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ ехэ хүдэлмэри мүньөө эхилээд байна. Энэ ехэ баярай һайндэрые ажал хүдэлмэриин, ажаһуудалай талаар амжалта түгэсөөр угтаха гэһэн уялгануудые колхоз, совхоз, предприяти, коллектив бүхэн абанхай. Түүхэтэ һайндэр хүрэтэр хотон, тосхон бүридэ нилээд шэнэ барилганууд хэгдэхэ, хуушануудынь һэльбэгдэхэ, талмай, сэсэрлигүүд түхеэрэгдэхөөр хараалагдана.

Энэ үе дотор айл зоной ажаһуудалай барилгануудые хэхэдээ тосхонойнгоо шэнжэ шарайе гоё һайхан үзэмжэтэй болгохо талаар ехэ анхарал табигдаха ёһотой гэжэ һанагдана. Үбэлэй үедэ барилгын модо бэлэдхэжэ, зөөхэ арга боломжо манай колхоздо бии. Үбэлдөө хүн зомнайшье сүлөөтэйшэг байдаг, машина техникэшье энэ хэрэгтэ ашаглаха арга боломжотой.

Тосхонуудаа гоё һайхан болгохо хэрэгтэ сомоной Совет, колхозой правлени эртэнһээ тусхай анхаралаа табижа, зохихо хэмжээнүүдые хараалан бэелүүлхэ бэзэ гэжэ найдагдана. Энэ хэрэгтэ сомоной Советэй депутадууд улад зоноо эмхидхэн, эдэбхитэйгээр хабаадуулха зэргэтэй.

Н. КУРТОШИН,
«Дружба» колхозой дэргэдэхи Культурын байшангые даагша.
Бэшүүрэй аймаг.

ГИГАНТЫМНАЙ ХАБАТАЙШУУЛ

Фоторепортаж

Совет засагай 50 жэлэй нэрэмжэтэ коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө социалис мүрысөөн Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводойхидой дунда эршэмтэй шангаар дэлгэржэ байна. Тус удха түгэс хүдэлөөндэ илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадажа, ажал хүдэлмэридөө үльгэр жэшээ харуулан, үндэр амжалтануудые туйлажа байһан түрүүшүүл тон олон. Тэдэнэй зариман тухай тобшо гэдыгээр хөөрэжэ үгэхэ хүсэл түрэбэ.

I.

Прокопий Васильевич Звягин Петр Яковлевич Коваль хоёр ЛВРЗ-гэй һаял баригдажа байһан үе сагһаа суг хамта хүдэлжэ эхилһэн түүхэтэй. Намарай бороо дундууршье, үбэлэй шуурган соогууршье мүхэшэгүй хатуу зоригтойгоор кабельнуудай эхин һубагуудые малтан түнхижэ, зайн галай утаһануудые баханаһаа бахана хүрэтэр үлхэн татагша һэн ха. Эдэл хүнүүдэй ажалша бүхэриг уран гарай хаба шэдеэр трансформаторай подстанцинууд тодхогдоһон байха. Таһаршагүйгөөр нүхэсэһэн хоёр ханинар имагтал дайнай үедэ бэс бэеһээ хахасаха баатай болоо һэн. Нэгэниинь фашис нохосуудһаа Эхэ ороноо аршалан хамгаалхаа холын фронт мордоһон. Нүгөөдэнь дүлэтэ ажалай охин соо бүгэдэ арадайнгаа илалтые шэрээлсээ.

Һүүлэй 20 жэлэй туршада эдэнэр ЛВРЗ-гэй вагон хабсаралгын комбинадта слесарь-электригүүдээр хүдэлжэ байнхай. Мэргэжэлээ гүнзэгыгөөр шудалһан, хүдэлмэриин баян дүй дүршэлтэй байһан ушарһаа эдэ хоёр нүхэд вагон хабсаргаха хэрэгые шалгархы бэрхээр ябуулна. Талын малшанай унажа ябаһан моринойнгоо абари зан, маяг аашые өөрынгөө табан хурган шэнгеэр мэдэдэг байһандал адляар, эдэ арга боломжонуудые нарин нягтаар ухамайлан шэнжэлһэн.

Заводойхид тэдэнэй абьяаста ажалыень тон үндэрөөр сэгнэдэг. Коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ болон хэдэн олон шагналнуудта эдэ нүхэд хүртэнхэй. Долоон жэлэй түсэбые болзорһоо урид, эршэмтэй бэрхээр дүүргэлсэһэнэйнгээ түлөө Прокопий Васильевич Звягин парти, правительствын зүгһөө «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан. Петр Яковлевич Ковалиин дүрэзураг вагоннигуудай, мүн заводой уралан нарижуулагшадай Хүндэлэлэй самбарһаа һаладаггүй.

Эдэ үдэрнүүдтэ шударгы хоёр нүхэд вагонуудые шэнэ гуримаар шэрдэлгын түхеэрэлгые тодхон хабсаргаха хэрэгтэ эдэбхи түгэсөөр хабаадажа байна. Хэрбээ урдань нэгэ вагониие хахад халаанай туршада 4 хүн шэрдэдэг байбал, мүнөө шэнэ түхеэрэлгын ашаар оройдоол 30 минутын туршада шэрдэдэг болохо. Һаяар тус түхеэрэлгэ ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. В. Звягин (зүүн гарһаа), П. Я. Коваль гэгшэд вагон шэрдэлгын шэнэ түхеэрэлгэ шалган шэнжэлнэ.

2.

Нэгэ коллективтэ гуша-дүшэн жэл соо ажаллаһанайнгаа удаа ёһотой хүдэлмэришэн хүн пенсидэ гараха дурагүй байдаг. Тиигэншьегүй яалай, юуб гэхэдэ, бүхы наһанайнь намтар түүхэ заводой ажабайдалтай таһаршагүй нангин холбоотой ха юм. Пенсидэ гараһаншье хүнүүд түрэл заводтоо тэгүүлдэг.

Архип Якимович Федоров Федор Георгиевич Глазунов хоёр иимэл хүдэлмэришэдэй тоодо оролсоно. Үндэр наһатай боложо пенсидэ үни гарабашье һаа, өөһэдынгөө мэргэжэлдэ ехэ дуратай байһан дээрэһээ тэдэнэр мүнөөшье хүрэтэр түрэл заводтоо хүдэлжэ байнхай. Локомотив хабсаралгын комбинадай слесарь бүхэн тэдэниие нюураарнь танидаг, тон ехээр хүндэлдэг. Хүнгэн сарюун эдэ наһажаал хүдэлмэришэд локомотивуудые заһабарилгада хэрэгтэй материал болон аппаратурые ашаһан бишыхан тэргэнүүдые жолоодон, заводой складуудһаа участогууд тээшэ үдэр бүри ябажа байдаг.

Ажалай ветеранууд Архип Якимович Федор Георгиевич хоёр хэзээшье хүхюун ябадаг.

Игэжэ үндэр наһатай, дархан солото хоёр нүхэд аяшарһан үбгэрһэнэй бишыханшье тэмдэг үзүүлэнгүй, түрэл заводойнгоо коллективэй түрүү зэргэдэ дахинаа жагсан, унаһан малгайгаа абангүйгөөр, бүхы хаба шадалаараа ажаллажа,

олоной зүрхэн соо омог зориг бадаруулна.

Зураг дээрэ: А. Я. Федоров (баруун гарһаа), Ф. Г. Глазунов гэгшэд.

3.

Дизелиин цилиндрнүүдые елылгэхэ хэрэг—тепловозуудые заһабарилгын эгээн харюусалгатай, эгээн нарин ажал мүн. Хотигор голнуудые елытэр хайха гээшэ илангаяа хүшэр. Энэ зорилго бэелүүлдэг токарь тон хёрхо, мэргэн, оншо түгэс гартай байха, техникые һайн мэдэхэ зэргэтэй. Ушар юуб гэхэдэ, гүйсэд бэлэн болоһон голнуудые ОТК-гайхид шанга эрилтэтэйгээр хинан шалгадаг. Бишыхан лэ алдуугай гаргагдаһан байбал, хэһэн ажал хэрэгшни бусалтагүйгөөр хосорхо.

Григорий Антонович Семенников энэ ажалда орохынгоо урда нилээд удаан бодолгото болоһон. Хорин жэл соо токарёор хүдэлһэн, мастернуудай хоёр жэлэй һургуули дүүргэжэ, тус мэргэжэлээр нилээдхэн саг соо ажаллаһан байбашье, Григорий Антонович дурадхагдаһан шэнэ хүдэлмэридэ орохоёо үнэхөөрөөшье шиидэжэ ядаһан байгаа...

Тэрэ гэһэнһээ хойшо Григорий Антоновичой дүршэлтэй уран гарнууд олон зуугаад голнуудые үндэр шанартайгаар бэлэн болгон елылгээ. Энэ сагай туршада зоримгой токарь дүрбэн залуу хүбүүдые өөрынгөө шэнэ мэргэжэлдэ һурган дэбжүүлбэ. Тэдэнэй хоёрынь — Юрий Вологдин, Виктор Татарников гэгшэд мүнөө багшатаяа хамта хүдэлжэ, ажалай эрхим амжалта туйлана. Хэрбээ урдань нэгэ гол 12 час соо елылгэгдэдэг һаа, эдэ үдэрнүүдтэ 10 час соо хэгдэнэ.

Туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амаруулангүй, Григорий Антонович ажалайнгаа бүтээсые улам дээшэлүүлхые оролдон, техническэ элдэб олон ном шудалан уншана. Тэрэнэй шабинар Юрий Виктор хоёр багша нүхэрһөө жэшээ абахые оролдоно, технологическа институтда ханамжа ехэтэйгээр һуралсажа, ойлгожо абаһан эрдэмээ ажал хүдэлмэридөө шадамар бэрхээр хэрэглэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь Г. А. Семенников.

В. КАТОК.

Свердловск. Орон доторхи машина бүтээлгын маша томо предприятинуудай нэгэн — Ураалай хүндэ машина бүтээдэг заводто Свердловскын уран зураашадай отделениин бүлэг зураашад хүдэлмэрилжэ байнхай. Эдэнэр Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зурагуудые зурана. Арадай уран зурааша Владимир Игошев мартеновскэ цехэй эрхим хүнүүд тухай зураг бүтээжэ байна. Энэнь «Гал тээшэ нюураараа харалга» гэжэ нэрлэгдэхэ юм. Металлургнуудай хүдэлмэрилжэ байһан газартань ошожо, зурагуудайнгаа эскизүүдые гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй арадай уран зурааша Владимир Игошев бүтээгдэхэ зурагайнгаа геройнуудай нэгэнтэйнь—цехэй эрхим хүдэлмэрилэгшэ, коммунист Валерий Лузевановтай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮРҮҮШЫН ҮРЭ ДҮН

Хяагтын трикотажно-ээрэлгын фабрикын коллектив октябриин 1-һээ хойшо долоон хоногто табан үдэр хүдэлхэ неделидэ оруулагдаһан байха юм. Энэ шэнэ гуримаар һарын туршада хүдэлмэрилһэнэйнь үрэ дүн тухай фабрикын хүдэлмэришэдтэй һаяхан хөөрэлдэгдэбэ.

— Найман часай хүдэлмэриин үдэр гээшэ юушье мэдэгдэнгүй үнгэрнэ. Һайн юумэниинь юуб гэхэдэ, үхибүүдээ харууһалха сагни ехэ болоо. Табан үдэр хүдэлдэг болоходоо, абадаг салин хүлһэмни заашье доошоо ороогүй,—гэжэ оёдолшон Б. Гумпылова хөөрэнэ.

Хубсаһа эсхэгшэд Т. Шелкова, М. Жарникова, Ю. Милюшина, Г. Лиситская гэгшэд бултадаа нэгэн дуугаар иигэжэ мэдүүлнэ:

— Табан үдэр хүдэлхэдэ һураггүй дээрэ. Субботодо гэрэйнгээ юумэ дууһынь хээд, воскресенидэ амарха аргатай болодоо. Үгышье һаа, эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ ошоод ерэжэ үрдигдэхэ байна.

Фабрикын мастер Р. Ступак үйлэдбэриин талаар 8 часай хүдэлмэриин үдэрэй ямар үрэ дүнтэй байһан тухайнь тоггоо. Тиихэдээ ажалай бүтээсын заашье доошолоогүй байһаниинь тэмдэглэбэ.

— Ажалай шэнэ гуримые цехүүдэй хүдэлмэришэд һайшаалтайгаар угтаа. Хүрэһөөр нормо дүүргэгдэхэгүй ушар үзэгдөө. Баймга аргань олдожо, энэ дутагдал зайсуулагдаһан байна. Мүнөө үйлэдбэриингөө даалгабариие үлүүлэн дүүргэнэбди. Табан үдэр соо хүдэлдэг болохо гээшэ тон шухала гэжэ фабрикын хүтэлбэрилэгшэд тоолоно. Цехүүдые табан үдэрэй хүдэлмэридэ оруулхада, халаануудай ажал эмхидхэлгэдэ зарим тэды бэрхэшээл үзэгдэһэн байгаа. Тэрэнь мүн лэ заһан заларуулагдаа,—гэжэ фабрикын директор нүхэр А. Арсентьев хөөрэбэ.

Э. БАДМАИН.

ШАХАМАЛНУУДАЙ ГҮҮРТЭНҮҮДТЭ

Зунай бэлшээриин үедэ гурбан центнертэй болоогүй хашараг, гунжадые илгажа, хоёр-гурбан һара соо һайн тэжээл дээрэ шахан таргалуулаад, шэнэ жэлэй эхеэр гүрэндэ тушаахада аша үрэ ехэтэй гэжэ совхозой малшад ойлгодог болонхой. Мүнөө жэл совхозой бүхы отделенинүүдтэ иимэ мал 70—80 толгойгоор илгагдажа, тусхай гүүртэнүүд эмхидхэгдэһэн. Бүхыдөө 250 хашараг, гунанууд һайн тэжээлдэ табигдаа.

Октябриин 15-һаа хойшо эдэ мал тусхай рационоор эдеэлүүлэгдэнэ. Дунда зэргээр тус бүридэнь сүүдхэтэ 3 килограмм үбһэ, 3 килограмм зелёнко, 2 килограмм һолоомо, 2 килограмм талха таряанай зүйл үгтэнэ. Зарим малшад талхаарнь бурдууг худхажа уулгана. Шадабаритай бэрхээр харууһалагдаһан мал түргөөр таргална.

Эдэ малшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ 5-дахи отделениин үхэршэн Владимир Серебрюхов эрхимлэжэ ябана. Тэрэ 46 гуна, 30 эрэ хашараг харууһалдаг. Тиихэдээ үнгэрһэн һарада энэ үхэршэн шахамалнуудайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдээ 650 граммаар нэмээһэн байна.

Эдэ шахамалнуудаа январь һарада гүрэндэ тушаажа, 1967 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэб дүүргэхэ зорилготойбди.

Р. ГАЛСАНОВ,
Анаагай совхозой главна зоотехник.
Хори.

Сошордомо дохёо

ҺААЛИШАД ЮУНДЭ ГОМДОЛТОЙБ?

Намарай һүүл һара хахадлажа, үхэр мал һайнаар эдеэлүүлжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ харюусалгатай үе ерэнхэй. Тиигэбэшье «Коммунизм» колхозой һаалиин гүүртэнүүд дээгүүр ябаад харахада, адууһа мал муугаар эдеэлүүлэгдэнэ.

Колхозой центрэй гүүртэдэ ерэхэдэ, үнеэдынь туранхай, һү шэмэнь тон бага. Эндэ һаалишад өөһэдөө силос малтажа, үнеэн бүридэ сүүдхэдэ 5—6 килограмм эдюулнэ. Сагаан һолоомо хүл доронь хаяжа үгэнэ. Үнеэн бүридэ 1—1 хүнэг бурдууг уулгана.

— Манай гүүртэдэ колхозой ноёд ябадаггүй тооной. Һаалишадай мүрысөөнэй дүн гаргагданагүй, һаалишадта халаад, хүнэгшье үни болоо үгтэнэгүй,—гэжэ һаалишан Саттарова гомдоно.

Һаалишанай гомдохонь буруу бэшэ. Энэ фермэдэ үнеэдынь түрэжэ эхилээ. Теэд тугалнуудайнь байра задагай зайдан байһаар. Тугалай байра соо муухай, сонхонуудынь табигдаагүй, нүхэ һүбэ дүүрэн. Энэ ушарта гараһан ялха тугалнуудые һаалишад гэр гэртээ бариха баатай болоно. Теэд һаалишадайшье гэр хүйтэн, тэдэндэ түлеэшье асаржа үгэнэгүй.

Имэрхүү байдал колхозой бусадшье гүүртэнүүдтэ үзэгдэнэ. Хүһан-Хушуунда ерэхэдэ, баһал үнеэдынь хожоронхой. Хойморой гүүртын эрхим һаалишан Данзанима Дампилон сүүхэдээ арай гэжэ 43 литр һү һаана.

Һаалиин үнеэдтэ бүлеэн уһан үгтэнэгүй, тэдэниие урасхал голһоо ундалуулха баатай болоно. Үбһэ тэжээлээр хомор байбашье, колхозой хүтэлбэрилэгшэд һаалиин нэгэшье гүүртэдэ һолоомо гидролизно аргаар буйлуулжа, эһээжэ малда үгэхэ гэжэ оролдоногүй.

Энэ жэлдэ 6500 центнер һү эдэнэр гүрэндэ худалдаха байбал үнгэрһэн 10 һарада оройдоо 5047 центнер тушаанхай. Тиигэжэ жэлэй түсэб оройдоо 78 процент дүүргэгдээ. Мүнөө 10 үдэр бүри миил 50—60 центнер һүн гүрэндэ тушаагдана. Энээгээр болоходо гүрэндөө үшөө ехэ һү дутуу тушааһан байна.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд һаали дээшэлүүлхэ хэрэгые анхараг лэ.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ.
Яруна.

Мүнөөдэр—Ракетнэ сэрэгэй, артиллериин үдэр

АМГАЛАН БАЙДАЛ ХАМГААЛАГША ХҮСЭН

Владимир ТОЛУБКО,
Стратегическэ зорилгын ракетнэ сэрэгэй Главнокомандалагшын нэгэдэхи орлогшо

СОВЕТ АРАД, арми болон флодой сэрэгшэд ноябриин 19-дэ Ракетнэ сэрэгэй ба артиллериин үдэрые тэмдэглэжэ байна. Энэ үдэртэйнь дашарамдуулан, ракетчигүүд болон артиллеристнүүдээ, ракетно-артиллерийскэ эрхим һайн буу зэбсэг бэлдэлгэ дээрэ ажаллажа байһан оронойн промышленностиин хүдэлмэришэд, алба хаагшадые манай хүнүүд амаршална.

Эб найрамдалда империалис гүрэнүүдэй саг үргэлжэ аюул тохёолдуулхые һэдэжэ байдаг дээрэһээ манай Коммунис партии, Советскэ правительство, бүхы совет араднай тон һэргэлэн байха, өөрынгөө Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ходо анхарал табижа байха баатай болоно. Энэ анхарал оролдолгын ашаар айхабтар богони болзор соо Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэймнай эгээл шэнэ, эгээл хүсэ ехэтэ зэбсэгэй хубари—стратегическэ зорилгын ракетнэ сэрэг байгуулагдаһан гээшэ. Эрдэм болон техникын хамаг шэнэ туйлалта, инженерна болон конструкторска һанан бодол ракетнэ зэбсэг байгуулгада хэрэглэгдэһэн байна. Эдэ хүнэй эрдэм ухаанай элдэб талын туйлалта үргэнөөр хэрэглэгдэһэн: металлурги, астрономи, ядерна физикэ, хими, электронико, прибор бүтээлгэ болон бусад...

Стратегическэ зорилгын ракетнэ сэрэгүүд СССР-эй обороной гол түсэн болонхой. Ракетнэ сэрэгүүд ямаршье юумэнтэй жэшэшэгүй ехэ хүсэтэй юм. Тэдэнэй буу зэбсэгэй хүсэнэй хэмжээе юрын үгөөр тайлбарилхын аргагүй.

Ракетэнүүд ямаршье зайда ядерна һомо тон мэргэнээр хүргэхэ аргатай. Хэршье холын зай бэрхэшээл тохёолдуулжа шадахагүй. Сагай уларилай ямаршье байхада, үдэр һүни хамаагүй—ракетэнүүд зайлашагүй мэргээр, сахилгаан түргөөр ядерна һомоёо хараалагдаһан газарта хүргэхэ байна. Хэдэ мянган километртэ ракетэнүүд тоотойхон минута соо хүргэгдэнэ. Ракетын ниидэлгэ мүнөө үеын истребитель-самолёдойхиһоо хори дахин, юрын артиллериин снарядайхиһаа арба дахин түргэн юм. 10.000 километр зайе ойройдоо 30—35 минутын туршада дабана. Мүнөө сагай стратегическэ бомбардировщигууд эды шэнээн зайда аяар арба шахуу час соо ниидэхэ гээшэ.

Ракетнэ сэрэгүүд тон түргөөр элдэб олон даабари дүүргэхэ аргатай. Тон богонихон саг соо буудаха шэглэлээ һэлгэн, ондоо зүгтэ байһан дайсанай баазада ядерна һомо дары түргөөр эльгээжэ шадаха. Зүгөөр эдэ бүхы хүдэлмэри ямаршье аюулгүй байдалда, үшөө тиихэдэ дайсанай ойройдоо мэдээгүй байтар хэгдэхэ гээшэ. Бодото дээрэ иимэ ехэ сохилтые юугээршье зайсуулхын аргагүй юм. Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ондоо ямаршье һалбариин сэрэгүүд ракетнэ сэрэгүүдэйхидэл адли мэргээр, найдамтайгаар дайсанда сохилто хэжэ шадахагүй. Юуб гэхэдэ, ракетнэ сэрэгүүд мүнөө сагай агаарай хамгаалгын зэбсэгтэ хүртэшэгүй холо байна бшуу.

Ракетэ гээшэ дайшалхы, орёо нарин машина юм. Олон тонно шэгнүүртэй ракетые хэрэгтэй түргэн скоростьдо оруулхын, газарай татасаһаа гаргажа, замбуулинай дайдада гаргахын тула хэдэн зуу мянга бэшэ, харин олон миллион мориной хүсэн хэрэгтэй. Астронавтикын үндэһэ һуури табигшад—К. Циолковский, Н. Цандер гэгшэд иимэ ехэ хүсэн тухай миил һанаандаа бодохо аргатай байһан. Мүнөөнэй түби хоорондын ракетэнүүдэй двигателиин хүсэн горитойхон гидроэлектростанциин хүсэнһөө ехэ гээшэ. Ондоогоор хэлэбэл, нэгэ миллион тракторай гү, али ашаанай 400 мянган автомашинын хүсэнтэй адли.

Ракетын өөрынь корпус соо айхабтар олон, элдэб зүйлэй орёо нарин автомат приборнууд тодхоотой байдаг. Имагтал эдэ приборнууд двигательнүүдыень хүдэлгэдэг, байлгадаг, ниидэжэ ябаха үедэнь заагдаһан замыень сэхэлэн, ракетые хэрэгтэй газартань хүргэдэг байна. Ракетэ ниидэлгынгөө үедэ өөрынгөө автомат приборнуудай жолоодолгоһоо огто гарадаггүй юм. Ракетын ниидэлгэдэ хүн нүлөө үзүүлжэ, тэрэнэй ошожо ябаһан замые хубилгажа гү, али скоростииень удааруулжа гү, али ниидэлгыень болюулжа яашье шадахагүй.

Ракетно-ядерна буу зэбсэгые саг үргэлжэ дайшалхы бэлэн байлгаха талаар ракетнэ частьнуудай сэрэгшэдэй урда тон харюусалгатай зорилго табигданхай. Империалис гүрэнүүдэй эзэрхэг түримхэйшүүлэй Советскэ Союзда гэнтэ добтолго хээд, ракетно-ядерна буу зэбсэг хэрэглэжэ болохо байһан дээрэһээ хэзээдэшье дайшалхы бэлэн байха шухала. Энээниие манай ракетчигүүд һайн мэдэжэ байдаг. Үшар иимэһээ тэдэнэр өөһэдынгөө дайшалхы харуулда хэзээдэ бэлэн байдаг тула дайсанда дары түргэн шанга сохилто үгэжэ шадаха.

Иимэ зорилго дүүргэхэ үүргэтэй ракетнэ сэрэгшэднай эрхим һайн буу зэбсэгтэй байхынгаа хажуугаар үнэн сэхэ, эрхим бэлэдхэлтэй кадрнуудтай гээшэ. Эгээл хүсэтэй, эрхим зэргын ракетно-ядерна зэбсэгтэй, сэрэгэй жэншэдгүй нягта эмхидхэлтэй байгаад, түгэс һайн бэлэдхэлгүй кадртай һаа, амжалта туйлагдаха гэжэ һанаһанай хэрэггүй.

Ракетнэ техникэдэ анхарал ехэтэйгээр хандаха хэрэгтэй. Бэлэдхэл багатайгаар, ханамжагүйгөөр тэрээндэ хандажа огто болохогүй. Ракетчик гээшэ сэрэгэй хэрэгтэ революцяар түрэһэн баатаршалгын шэнэ мэргэжэлэй, юрэнхы ба сэрэгэй-техническэ үндэр һуралсалай хүн болоно. Тэрэ хүн нэн түрүүн техническэ гүнзэгы һургуулитай, дайшалхы техникэдэ дуратай, абаһан даалгабаряа нягта һайнаар дүүргэдэг байһанаараа онсо шалгарха ёһотой. Ракетчигүүд гээшэ сагай үнэтэйе—минута, секундын, хэзээдэ дайшалхы бэлэн байлгын удха шанарые һайн мэдэдэг юм. Ракетнэ зэбсэгые орёо нарин, олоороо хүдэлгэхэ буу гэжэ тэдэнэр харюусалгатайгаар мэдэрдэг. Юуб гэхэдэ, ракетэ хадаа олон ондоо мэргэжэлээр бэлэдхэл һайнтай сэрэгшэдэй хүсөөр ниидэлгэдэ табигдадаг шуу. Ракетчигүүдэй хүн бүхэн өөрын онсо мэргэжэлтэй байдаг. Тэдэнэй нэгэнэйнь ажалдаа зааханшье алдуу эндүү гаргаа һаа, коллективэйнь урда табигдаһан дайшалхы зорилго дүүргэгдэхэгүйдөө болохо байна.

Иимэ байдал кадрнуудые һургаха, бэлэдхэхэ хэрэгэй түлөө хүтэлбэрилхы инженерно-командна хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлнэ. Ракетчигүүдэй хүдэлмэридэ гол гэхэ гү, али шухала бэшэ мэргэжэл байдаггүй. Булта хүн бүхэнэйнь дүүргэдэг хүдэлмэри гол шухала юм.

Хүтэлбэрилхы инженерно-командна хүдэлмэришэд сэрэгэй академинүүдтэ, ракетнэ сэрэгэй инженернэ дээдэ училищинуудта бэлэдхэгдэнэ. Һуралсалай эдэ газарнуудта шадабари мэргэжэлээр һайн, Коммунис партида, Советскэ правительстводаа, Эхэ орондоо үнэн сэхэ офицернууд хүмүүжүүлэгдэнэ. Эрдэм болбосоролоор түгэс, техническэ эрхим мэргэжэлтэй болоһон тэдэ офицернууд даажа абаһан хэрэгтээ эдэбхи үүсхэлтэйгээр орожо, орёо нарин ракетнэ техникэ шадабаритайгаар жолоодоно. Мүнөө ракетнэ сэрэгэй офицернүүдэй 70 гаран процент техническэ дээдэ эрдэмтэй болонхой.

Бүхы офицернүүдэймнай 90 гаран процентын коммунист болон комсомолшууд байһанда баясамаар. Ракетнэ сэрэгэй офицерскэ корпусые коммунис алдартан гэжэ нэрлэхэдэ болохо юм.

Бүхы офицернүүдэй 80 гаран процент мэргэжэлэй талаар класстайнууд, тэрэ тоодо 50 шахуу процентнь—нэгэдэхи, хоёрдохи классай мэргэжэлтэд. Ракетчигүүдэй дунда офицернүүд Г. Н. Агафонов, В. Д. Пудыренко, А. И. Глазков, В. Г. Ветитников, В. А. Близнюк, П. В. Елаев, Л. М. Панченко болон бусадай нэрэ соло мэдээжэ болонхой.

Ракетнэ частьнуудай дайшалхы бэлэн байлгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үдэр бүри өөһэдынгөө хубитые оруулжа байдаг шударгы бэрхэ солдат болон сержантнуудаараа омогорхонобди. Тэдэ солдадууд Эсэгэ орондоо инаг дуратай, коммунизмын хэрэгтэ, пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ, империалис хархисуудые үзэн ядаха һайн һайхан шэнжэ шанартай.

Дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлдээ шэнэ амжалта туйлан, ракетчигүүднай өөһэдынгөө һайндэрые угтажа байна. Заншалта һайндэрэй урда тээ онсо шалгарһан частьнууд улам олошороо. Бүхы ракетчигүүдэй 70 гаран процент мэргэжэлэй талаар класстай, тэдэнэй 40 процент түс бүридөө хэдэн мэргэжэл шудалһан. олохон частьнуудай хоёр сэрэгшэ бүхэнэй нэгэн отличник болонхой. Дайшалхы ба һуралсалайшье талаар ракетэнүүдые табилга «һайн», «эрхим һайн» гэһэн сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. Иимэ амжалта һуралсалда ехэхэн оролдолго гаргаһанай ашаар туйлагдаа.

Гэбэшье Коммунис парти, тэрэнэй Центральна Комитет туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амархагүй, туйлагдаһан амжалтаяа шүүмжэлхы ёһоор хаража үзэхэ, өөрынгөө шадабари мэргэжэлые улам дээшэлүүлхэ. Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам арьбадхаха замаар саашадаа дабшахаар бүхы совет сэрэгшэдые һургана. КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, ракетнэ часть болон подразделенинүүдэй дайшалхы бэлэн байлгые улам дээшэлүүлхын тула ракетнэ сэрэгэй командирнууд, политорганууд, партийна, комсомольско организацинууд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байна.

Совет оронойимнай ракетнэ сэрэгшэд дэлхэй дээрэ эгээл ехэ хүсэтэй ракетно-ядерна буу зэбсэгээр хангагданхай. Тэдэнэр Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэймнай ороноо хамгаалгын системэдэ гол хүсэн болоно. Ракетнэ сэрэгнай залуушье һаа, тоогойнгоо талаар ургана, эмхидхэлэйнгоо талаар ходо бэхижэнэ. Советскэ Союзай Коммунис партиин саг үргэлжын анхарал оролдолгын ашаар ракетнэ сэрэг тон богонихон болзор соо империалис эзэрхэг түримхэйшүүлэй хорото һанаашалгаяа бэелүүлхэ хэрэгтэ найдамтай хаалта боложо үгөө.

Жэл ерэхэ бүри ракетнэ сэрэгэй хүгжөөгдэхэтэй хамта юрын артиллери баһал шэнэдхэн хубилгагдажа, дүтын дайнда дайсаниие сохихо гол хүсэн болгогдоно. Тэрэнэй хүсые ехэ болгохо хэрэгтэ холо, мэргээр буудалгада онсо анхарал хандуулагдана. Артиллерийскэ буунууд хүнгэн болгогдожо, тэдэниие зөөхэ, һууриень урилха хүдэлмэри түргэдхэхэ арга олгоно. Һүүлэй үедэ түргөөр, холо, мэргээр буудалга дайнай үеынхиһөө һураггүй дээшэлэнхэй.

Советскэ Союзай ракетно-ядерна буу зэбсэг, тэрэнэй хүсэ ехэтэ артиллери эб найрамдал ба СССР-эй, бүхы социалис оронуудай аюулгүй байдалые хамгаалха бата найдамтай хүсэн мүн.

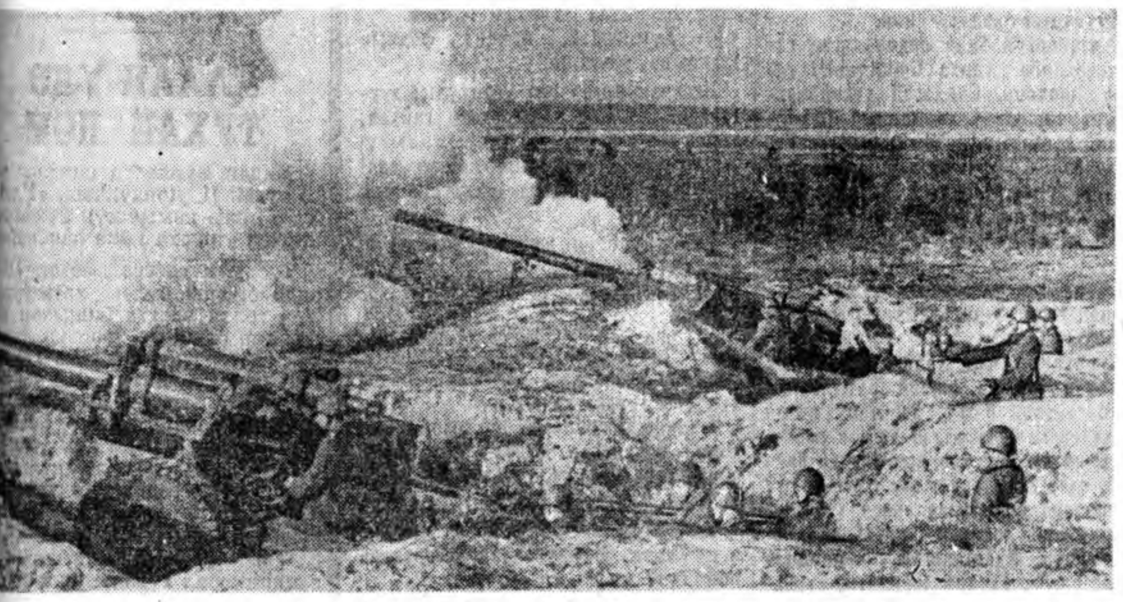

Артиллериин батарей тактическа һуралсалай үедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

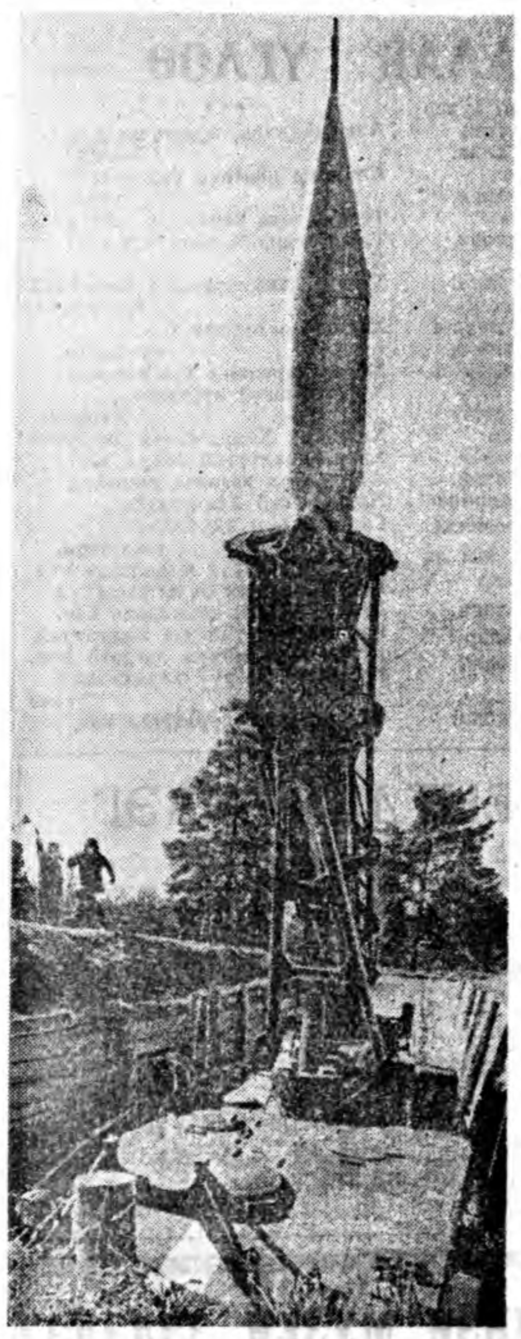

Лейтенант Виктор Добровольскиин командалдаг тактическа ракетэнүүдэй расчет бэлэн зэһээд байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН САДАҺАА
ТЕЛЕФОН ★ ТЕЛЕГРАФ ★ РАДИО

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXI сесси

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 17. (ТАСС). Буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ, хүсэд бүрин хуряаха асуудал зүбшэн хэлсэдэг 18 гүрэнэй комитедэй элидхэл тушаа Политическэ комитедтэ болоһон юрэнхы дискусси үсэгэлдэр дүүрээ.

Дискуссиин үедэ үгэ хэлэгшэдэй тон олонхинь 18 гүрэнэй комитедэй хүдэлмэриин урагшаа ябаагүй байһанда һанаата бололгоо элирхэйлэн мэдүүлбэ. Олонхи делегадууд 18 гүрэнэй комитедүүдэй хүдэлмэриие һэргээхэ эрилтэ табиха зуураа, ядерна зэбсэг тараахагүй, ядерна туршалга газар доро хэхээ болихо тухай хэлсээнүүдые тон һаяар баталха һэмди гэбэ. Баруун тээхи союзнигуудайнгаа туһаламжаар ядерна зэбсэгтэй болохо гэдэг Бонной реваншистнуудай эрмэлзэлгэ бүхы дэлхэй дээрэ ехэ буруушаал, һанаашархал үүсхэнэ. Политическэ комитедтэ олонхи делегадуудай хэлэһэн үгэнүүдһээ энэнь элирээ. Тэдэ делегадууд ядерна зэбсэгэй ямаршье түхэл маягтайгаар тараха ябадал тохёолдуулхагүйн тула хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табиба.

США түрүүтэй баруун оронуудай делегацинууд буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудта дахинаа харшаар хандан, Венгриин, Польшо, Украинын дурадхаһан резолюцинуудай проектнүүдые «номнолой удхатай» гэжэ соносхоод, абхуулхагүй гэжэ али болохоор оролдоо. Теэд эдэ һэдэлгэнүүдынь социалис оронуудай делегацинуудай, тэрэшэлэн ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй хэдэ хэдэн оронуудай делегацинуудай зүгһөө шанга харюу абаба.

Аюулгүйн Соведэй онсо яаралтай заседани

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 17. (ТАСС). Израилиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй эзэрхэг түримхэй ябуулгые хаража үзэхын тула үсэгэлдэр Иорданиин правительствын туйлтаар Аюулгүйн Соведэй онсо яаралтай заседани болоо. Иорданиин түлөөлэгшэ Мухаммед Фарра Аюулгүйн Соведтэ иигэжэ мэдээсэбэ: Израилиин сэрэгүүд ноябриин 13-най үглөөгүүр Иорданиин хэдэ хэдэн тосхонуудые агаарһаа бомбодоһон, ехэ буугаар буудаһан байна. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, энэ зэрлиг бүдүүлиг добтолгоһоо уламжалан, ажана олон хүнүүд хосороо.

Делидэхи конференци дүүрэбэ

ДЕЛИ, ноябриин 16. (ТАСС). Дайнай аюул зайсуулха сэрэгэй бүлэглэлнүүд ба баазануудые, атомна зэбсэг болон колониализмые үгы хэхэ зорилготой уласхоорондын конференци мүнөөдэр дүүрээ. Хэдэ хэдэн резолюци баталан абаһан байна.

Вьетнам тухай ехэ резолюци дотор иигэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ: «Вьетнамда эсэргүү США-тай эзэрхэг түримхэй ябуулгые эсэслэн болюулха хойшолуулашагүй, шухала зорилго мүнөө дэлхэйн үмэнэ табигданхай».

Вьетнам арадта туһа хүргэхэ тодорхой хэмжээнүүд түс резолюци дотор хараалагдана.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха тухай резолюци соо тэдэниие бүгэдэ ниитээрээ, хүсэд бүрин хуряаха шухала гэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Ойрын сагаар Африка, Ази, Дундада далайн оршондо, Хойто ба Центральна Европодо атомна зэбсэгтүй зононуудые бии болгохо шухала гэжэ конференцидэ хабаадагшад тэмдэглэбэ.

Шэнэ түхэлэй колониализмын улам һүжэржэ байгаа аюулые хараада абажа, тиимэ колониализмын элдэб түхэл маягууд тушаа уласхоорондын семинар үнгэргэхэ шухала гэжэ конференцидэ хабаадагшад тоолоно гээд юрэнхы резолюциин түгэсхэл дотор хэлэгдэнэ.

Уласхоорондын трибуналай мэдүүлгэ

ЛОНДОН, ноябриин 17. (ТАСС). «Бэеэ дааха байдалай түлөө 20 гаран жэлдэ тэмсэжэ байгаа вьетнам арадта эсэргүү США-гай дайнһаа уламжалан хүн түрэлтэнэй сэдьхэл бодол ехээр долгисонхой байна», — гэжэ Вьетнамда эсэргүү США-гай сэрэгэй гэмтэ ябуулганууды мүрдэхэ уласхоорондын трибуналай гэшүүдэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Иимэ трибунал Англиин элитэ мэдээжэ философ; ниитын ажал ябуулагша Бертран Расселэй үүсхэлээр тогтоогдоһон юм.

Энэ трибуналай ноябриин 13—15-най үеэр Лондондо болоһон даб дээрэхи заседани дээрэ бэлдэгдэһэн, үсэгэлдэр пресс-конференци дээрэ уншагдаһан мэдүүлгэ дотор иигэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ гэбэл: Вьетнамда эсэргүү США-гай ябуулга тухай мэдээсэлнүүд «Нюрнбергын сүүд дээрэ тодорхойлогдоһон ёһо гуримуудые, уласхоорондын хэлсээнүүдые улам ехээр эбдэжэ байһанай гэршэ болоно».

Трибуналай гэшүүд хэһэн мүрдэлгынгөө үрэ дүнгые гурба һарын үеэр туняхаглахаар багсаана гэжэ пресс-конференци дээрэ соносхогдоо. Трибуналай ээлжээтэ сесси ерэхэ жэлэй хабар Парижда зарлагдаха.

Индиин премьер-министр үгэ хэлэбэ

ДЕЛИ. (ТАСС). Бихар, Уттар Прадеш ба бусад штадуудтахи хэдэн миллион хүнүүд ган гасуурһаа шалтагаалан, эдихэ юумэгүй болонхой байна гэжэ премьер-министр Индира Ганди арад зондоо хандан, Индиин радиогоор мэдүүлбэ. Хэдэн миллион бүлэнэр үлэсхэлэн ядуу байдалтай болонхой байна гэбэ.

Индира Ганди зүдэрэлдэ ороһон хүн зондо туһалхын тула ороной бүхы хүсэ, нөөсэ элсүүлхые уряална. Ороной гэй гасаланда ороһон районууд худар эдеэ хоолой зүйлнүүдые, бусад ашаануудые һаадгүйгөөр зөөхэ ябадал хангахыень уряалжа, портнуудай, түмэр замуудай, түмэр харгын транспортын хүдэлмэришэдтэ эб эетэйгээр хандахыень бүхы партинуудые уряалба.

Зүдэрһэн зондо туһа хүргэхэ шэнэ фонд бии болгохо тухай һаяар соносхохоб, тэдээндэ туһалха фонддо мүнгэ, эдеэ хоол, медикамент, хубсаһа, барилгын материал, элдэб түхеэрэлгэ, транспортын хэрэгсэлнүүдые суглуулха уряатайгаар арад зондо хандаха байхаб гэжэ Индира Ганди мэдээсээ.

Ханой ба Хайфондо американска авиациин зэрлиг бүдүүлигээр добтолдог ябадал Италиин улад зоной дунда ехэ зэбүүрхэл үүсхээ. Буруушаалай митингнүүд, демонстрацинууд Италиин олохон хото городуудта болобо. Студентнэрэй, олониитын ба политическэ ажал ябуулагшадай хабаадаһан буруушаалай ехэ митинг Римдэ болоо.

Эндэхи засагаархид мүрдэлгэ гүрдэлгэнүүдые хэжэ харюусаа. Митингдэ хабаадагшадтай тэмсэхын тула шиидам бэрһэн полициин сагдаанар эльгээгдээд, 40 хүниие барижа хааһан, олон хүниие шархатуулһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Римдэ болоһон буруушаалай митинг. Плакадууд дээрэ: «Вьетнамда амгалан байдал!», «Арадуудта бэшэ, харин үлэсхэлэн байдалда дай соносхое!», «Американска империалистнуудта үхэл ерэг!» гэжэ бэшээтэй.

ЮПИ—АПН-эй фото.

УЛААН-УДЫН АЙМАГТА

Техникэ заһабарилагдана

«Советская Россия» колхозой механизаторнууд, машинно-тракторна мастерскойн хүдэлмэрилэгшэд октябриин 1-һээ анзаһа, сеялкэ болон бэшэшье техникэеэ заһабарилжа эхилээ һэн. Һарашье болоогүй байхада, 16 сеялкэ, 18 анзаһан заһабарилагдажа бэлэн болоод байгаа.

Октябриин хоёрдохи хахадһаа трактор заһабарилжа эхилээ һэн. Колхоздо мүнөө үедэ 4 трактор заһабарилагдаад байна.

Амжалта туйлана

Гахай шахан таргалуулдаг Улаан-Удын совхозой хүдэлмэришэд ажалдаа эрхим амжалтануудые туйлана. Гахайн сүүдхэ бүриин шэгнүүр октябрь һара соо 500 граммаар нэмээхэ байгаа һаа, 560 граммаар нэмээгдээ. Тиигэжэ октябрь соо 460 центнер гахайн мяха гүрэндэ тушаагаа юм.

Социалис мүрысөөндэ гахайшан Нина Корытова шалгаржа гараа.

Гахайшад П. Абрамова, М. Сидорова, К. Казазаева, Г. Самсонова, М. Воронина, П. Федорова гэгшэд мүн лэ амжалтатайгаар хүдэлнэд.

Арадай аша туһада

Сотниковой комбинадай хүдэлмэрилэгшэд ажалшадые ажаһуудалай талаар хангаха зорилготой юм. Комбинадай коллектив юһэн һарын түсэб амжалтатайгаар дүүргээ һэн.

Ажалшадай захяа дүүргэдэг хүдэлмэришэд мүнөө жэлдэ иланхаяа һайнаар ажаллана.

Мастер Ю. Н. Таурагинскиин хүтэлбэрилдэг сабхи оёдог цех 3-дахи кварталай түсэб нилээд үлүүлэн дүүргэжэ, колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй захяае амжалтатайгаар дүүргэһэн байха юм.

Агууехэ Октябриин Социалис революциин 50 жэлэй ойн хүндэтэдэ ажалай вахтада жагсаад, комбинадай коллектив улам эршэтэйгээр хүдэлнэ.

Түсэбһөө гадуур

«Маяк» колхозой шубуушад гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэнхэй. Үнөө 5700 үндэгэн түсэбһөө гадуур худалдагдаа. Шубуушад А. С. Чистякова, Л. Ф. Васильева гэгшэд шубуунай харууһалга, хүлеэлгэ һайжаруулжа, эрхим амжалтануудые туйлаа юм.

Н. ХАЗУЕВ.

Ашаг олзонь дээшэлнэ

Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн баярые ажалай эрхим амжалтануудаар угтаха зорилгоор мүнөө республика доторнай хаа хаанагүй социалис мүрысөөн дэлгэржэ байна. Энэ мүрысөөндэ «Буржелезобетон» нэгэдэлэй коллективүүд элэбхитэйгээр хабаадалсажа, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллан, продукциингаа шанарые улам һайжаруулна. Тэдэнэй хэжэ байһан ажал хүдэлмэри барилгын хэрэгтэ айхабтар ехэ удха шанартай. Үшар юуб гэхэдэ, мүнөө түмэр-бетон хэрэглэдэггүй барилга олохонь хүшэр.

«Буржелезобетон» нэгэдэлэйхид энэ шухаг материалаар республикын бүхы барилгануудые хангана. Энэ нэгэдэлэй предприятинуудта заримдаа тухашаруу байдалай тохёолдодогынь мэдээжэ. Барилгын участогуудай үдэр бүри олошоржо байһанһаа боложо, хэрэгтэй түмэр-бетоноор тэдэниие хантажа үрдигдэдэггүй ушарнууд нэгэтэ бэшэ дайралдадаг. Энэ дутагдалые усадхалгын талаар «Буржелезобетон» нэгэдэлэйхид һүүлэй 7—8 һарын туршада яһалахаһаар оролдон, арга боломжонуудаа гүнзэгыгөөр шэнжэлбэ.

Ашаг туһа ехэтэйгээр хүдэлмэреэ ябуулжа, продукци үндэр шанартайгаар үйлэдбэрилэн гаргаха талаар мүнөө нилээд һайшаалтай амжалтануудые туйланхай. Энэ хэрэгтэ урлан нарижуулагшад тон ехэ үүргэ дүүргэбэ.

Байгша жэлэй хоёрдохи, гурбадахи кварталай турша соо 1-дэхи филиалда оньһожоруулгын 21 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 52,2 мянган түхэригэй арьбалалга хэгдэбэ.

Лабораториин начальник Г. Н. Плеханова урлан нарижуулагшалай дунда эдэбхи үүсхэлээрээ илангаяа шалгарба. Тэрэ түмэр-бетон бүтээлгын шэнэ технологи дурадхажа, ажалай бүтээсые нилээд ехээр дээшэлүүлээ. Энэ дурадхалые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар жэлэй хугасаа соо 26 мянган түхэригэй ашаг олзо оруулха байна.

1-дэхи филиалай урлан нарижуулагшадай оруулһан хэдэн дурадхалай ашаар продукциин өөрынь үнэ сэн хамта дээрээ 63,2 мянган түхэригөөр хямдаруулжа, салин хүлһэнэй фондын гаргашые 25 мянган түхэригөөр бага болгоо.

Мүн тэрэшэлэн 3-дахи филиалай урлан нарижуулагшадай хэһэн ажал ехэ. Һүүлэй 7 һарын туршада тэдэнэр 40 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, ажалай бүтээсые 16 процентээр дээшэлүүлэн, продукциин өөрынь үнэ сэн 4 процентээр хямдаруулба.

Оньһожоруулгын шэнэ арганууд «Буржелезобетон» нэгэдэлэй бусад предприятинуудташье үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байнхай.

Хамта дээрээ бүхы нэгэдэл дотор хоёрдохи ба гурбадахи кварталай турша соо урлан нарижуулгын 153 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 217 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзо олохо аргатай болоо. Энэ ушар «Буржелезобетон» нэгэдэлэй урлан нарижуулагшадай ухаалан зохёохы ажал хүдэлмэреэ далайса ехэтэйгээр ябуулжа, эрхим шанартай, хямда сэнтэй материалаар барилгашадые хангахын түлөө эдэбхи түгэсөөр тэмсэжэ байна.

Ф. КЛЕЙМЕНОВ.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Субагтын омогорхол;
- Һонирхожо уншамаар..;
- „Тоншуул" журналһаа;

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

Дынсема Бубеева хада уулата хангай Баргажанда түрэһэн. Шүлэг бэшэжэ эхилһээр яһала үнинэй. Тэрэнэй зохёолнууд газетэ, журналнуудта толилогдодог. Мүнөө Дынсема Бубеева Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуулиин хэлэ бэшэгэй факультедтэ һурана. Тэрэнэй бэшэһэн шүлэг уншагшадай анхаралда табинабди.

Д. БУБЕЕВА

БАЙГАЛАЙ ҮГЛӨӨ

Үглөөнэй наранай үнгэтэ туяае
Үлгыдэн бүүмэйлһэн һалхин
аляа.
Үргэн мүнгэлиг үбсүүеш
энхэрэн,
Үргэһэ нойрыеш аргаахан
һэргээн,
Үелнэб долгидооршни,
Байгални!
Эрьеэр хоноһон эрдэниин
шулуудые
Эрхэлүүлэн, таалан, сухарин
гэдэргээ,
Эжэл хани — хабсагай
эрьенүүдтээ
Эелдэр зангаар уриханаар
миһэлзээд,
Эхилнэш үглөөгөө, Байгални.
Иимэ үглөөтэйш аяар үнинһөө
Эндэхи загаһашад нүхэсэнхэй
юм лэ
Сахалиин сагаахан даляар
даллан,
Омолиин мүнгэн хашарһаар
уряалан,
Онгосыем зүдхүүлнэш,
Байгални!

* * *

Ажабайдални, арюунши даа,
баянши.
Алхасам шамһаа үндэһэтэй,
угтай.
Теэд юундэ заримдаа намдаа
Танил бэшэ болодогбши даа?
Хооһон...
Хүхюу ханхинааншье басагадай
энеэдэнэй,
Холшор зугаашье хани
нүхэдэйм,
Хёрхо харсашье хэн нэгэнэй
Хүдэлгэнэгүй зүрхыем...
Хооһон...
Хооһон... Хаана гээхэ байбабиб
Харьяа залуугай абари зан?
Али танил нэгэнэй аашаһаа
Алдаба гүб һанаагаа?..
Ганса үгөөр «дуратайб!»
гэбэлшни,
Гэрэлтэ хабарта миһэлзэхэ һэм.
Гангата талым бүхы сэсэгүүд
Ганхан урдам дохилдохо һэн.
Гараха һэм үйлсэдэ жаргалтай,
Гуниг зүрхэнһөөм дэгдэхэ һэн.
Хүнэй нюдэ руу хараха һэм
сэхэ
«Хүн намда дуратай!» гэн.

ТАШКЕНТДЭ—БЭЛЭГ

Улаан-Үдымнай шэлэй завод Узбекистанай түб—Ташкент хотын шэнэ барилгануудта 379480 дүрбэлжэн метр сонхын шэл эльгээгээд байна. Ташкент хотодо шэл эльтээгдэһээр.

Улаан-Үдэдэ хэгдэһэн шэлээр гансашье манай ороной бэшэ, мүн хилын саанахи олохон оронэй нютаг, хизаарнуудай хото, хүдөөгэй улад зоной гэр байрын сонхонууд ялалзадаг юм. Жэшээлхэдэ, байгша ондо Монголой Арадай Республикада 105000 дүрбэлжэн метр, Вьетнамай Демократическа Республикада 1610 дүрбэлжэн метр шэл эльгээгдээд байна. Эдэ аха дүү оронууд ноябрь, декабрь һарануудай туршада тус тустаа үшөө 5000 дүрбэлжэн метр шэл абаха байна.

Республикымнай түб хотын шэлэй заводой коллектив мүнөө үедэ эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Тэрэ октябрь һарынгаа үйлэдбэриин түсэбһөө гадуур 50000, тэрэ тоодо 10000 метр зузаан, үргэн хэмжээнэй барилгын шэл гаргаа һэн.

Б. ЖАНЧИПОВ.

В. И. ЛЕНИНЭЙ МУЗЕЙ ЗЭДЭДЭ

Зэдэ станциин дунда һургуулиин һурагшад нёдондо һургуулидаа Владимир Ильич Ленинэй музей эмхидхэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа.

Гэбэшье музей бии болгоходо экспонадууд хэрэгтэй байгаа ха юм. Тиихэдээ Зэдын хүүгэд Советскэ Союзай болон хари оронуудай ленинскэ музейнүүдтэ бэшэгүүдые эльгээһэн байна.

Пролетарска революциин вождьдо хамаатай үнэтэ экспонадууд удангүй һургуулиин адресаар ерэжэ эхилһэн байгаа. Тиимэ экспонадууд Ульяновск, Шушенска, Берлин, Казань, Варшава, Лейпциг, Прагаһаа эльгээгдээ.

Материалай олоор суглараһанай һүүлээр һургуулида В. И. Ленинэй музей нээгдэбэ. Энэ музей Агуухэ Октябриин 49-дэхи жэлэй ойн баярай урда тээхэнэ нээгдээ. Музейн нээгдэһэн үдэр баярай жагсаал дээрэ нэгэдэхи классай һурагшад октябрядта, гурбадахи классай һурагшад пионерто абтаа.

ҮЕЫН ҮЕДЭ МАРТАГДАХАГҮЙЛ...

Һаяхан Захааминай аймагай Утаата, Далахай нютагуудай ажалшад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда эрэлхэгээр унаһан нютагайнгаа хүбүүдэй дурасхаалда хүшөө табиба. 6 метр үндэртэй тус хүшөөгэй нюур талдань «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ордениой» зурагаар шэмэглэгдэжэй. Табсан дээрэхи 4 мрамор хабтагай дээрэ нютагай 69 сэрэгшэдэй нэрэ алтаар һиилээтэй. Тэдэнэй үнэн хэрэг баряад сэрэгшэн бюст табигданхай юм.

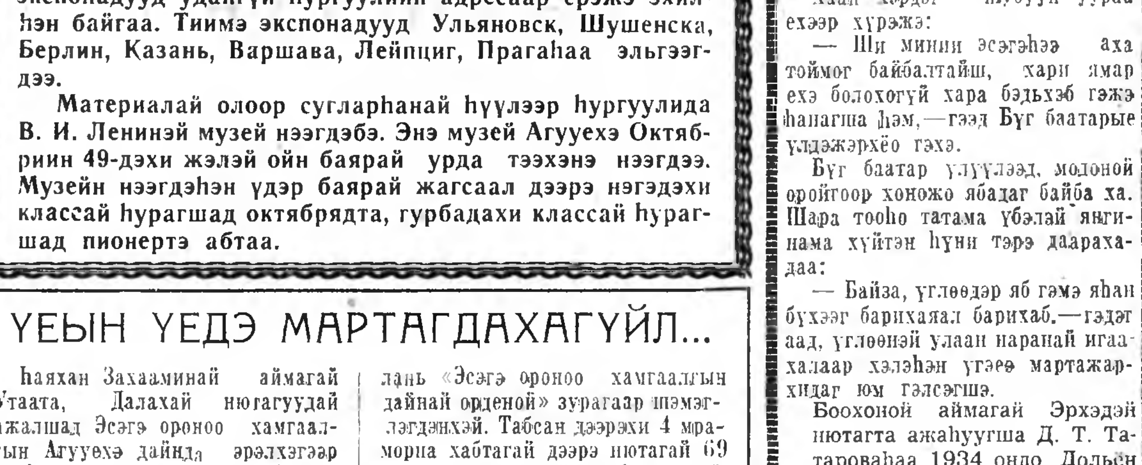

ҮБГЭН ЗАЛУУГҮЙ...

Н. БУРМАКИНАЙ фото.

ТӨӨДЭЙН УГ—АШАДАА

Очерк

Жаахан борохон жэргэмэл хабтагай уужам тала дээгүүр жэргэн дуулан элинэ. Тэрэ аяар дээрэ, наранһаа арай дорохоно, оорынгоо дуратай дууе хангюурдан жэргэнэ. Эреэхэн боро жэргэмэл уужам тала дайдые хонгёо һайхан дуугаараа зэдэлүүлжэ байхын тула түрэһэн байгаал.

Жэргэмэлнүүдэй өөһэдынгөө дальбараануудые хайшан гэжэ ниидхүүлжэ һургадаг тухайда үбгэд, хүгшэдһөө дууладаг һэм. Тэрэ шарахан хушуутай дальбараагаа хоёр хүл хоорондоо дүмүүхэнөөр абажа, аяар дээрэ ниидэжэ гараад табижархидаг.

Тэрэнь шадэһэн шулуундал доошоо шуумайшаха. Айһандаа, хүнэй хоёр тарнуудаа арбагануулдагтал, үшөө хүсэд бэежээгүй далихануудаараа дүйгүйхэнөөр далихэ, теэд жэгүүртэн амитан һэн тула газарта яаран унажа үгэдэггүй. Далихануудынь агаарта тоггоогоо бшуу! Игэһээр лэ ниидэжэ һурадаг гээшэл.

Ниидэхэһээ үлүү юун байха бэлэй?! Ниидэлгын баярһаа үлүү юун байхаб?! Тала дайда дээгүүр элин ниидэхэ, жэргэн дуулаха шадабаритай энэ дальбарааһаа жаргалтай хэн байхаб?!

* * *

Аяар тэрэ холо, баруун зүгтэ, Бүүбэйн шэлэнүүдые бүгтэрэн ургаһан нарһадай оройгоор үдэшын наранай һүүлшын туяа халта харагдаад, үгы болошобо. Ажалай нэгэ үдэр үнгэрбэ бшуу. Тэрэндэл адли хүнэй наһан ошожол байдаг ха юм даа. Үндэр наһатай болложо, ажал хүдэлмэридэ ябаха хүсэ шадалайнгаа барагдахадал, үнгэрһэн жэлнүүд элеэр һанаанда ородог.

Тэрээнһээ хойшо долоон жэл үнгэрөө.

Тиихэдэ Дари Токтохоевна ная наһатай байгаат. Тиибэшье түрэл Субагта нютагайнгаа үйлсэнүүдээр май һарын хара һалхиие һүрин, залуугайхидаал адляар гэшхэлжэ ябаа һалта. Залуугайхидааһ адли шэрүүнээр Ханда басагандаа хандаа бэшэ һэн гүт?

— Туршаад үзөөрэйш,—та занаа һэнтэ.—Үшөө фермэдэ ошохо һанаатайл? Нюһаа аршажа хүсэд шадахагүй аад лэ!

Тиигэжэ байтараа гэнтэ дуугархаяа болишоо һэнтэ. Теэд зүбшье тиигээлтэ. Хэрэгтэ хэрэггүй газар оорыгоошье, аша басагаяашье зобооһоной дэмы байгаа бшуу. Та өөрөө гү, али хоёр наһа хүрөөдүй байхадаа эхэгүй үлэһэндөө Ханда гэмтэй байгаа гү? Хэншье гэмтэй бэшэ байгаа. Теэд яахабши—заримдаа сухал хүрэшэдэг ха юм.

Оройдоол арбан табатай аад, фермэдэ ошохо гэбэш!—гээд лэ, сухалтнай хүрэшоо һэн.—Фермэдэ ошожо ажаллаха бэшэ, харин һургуулидаа ошожо, һуралсалаа үргэлжэлхэ ёһотойш!

— Хүгшөөдэймни, ойлгыш намая?! Табадахи классһаа эхилээд, зун бүхэндэ фермэ дээрэ хүдэлөө ха юмбиб, — гэжэ аша басаганиинь өөрынхеэрөөл байба.—Иимэ түргэн мартаа аалши? Дулаан пулаад абажа үгөө бэлэйб,—гэн, Ханда гомдолтойгоор дуугарба.

Теэд болоһон юумэниинь болоол юм һэн бээз. Табадахи классһаа эхилжэ аша басаганшье фермэ дээрэ хүдэлөө һэн. Ажал хэжэ олоһон түрүүшынгээ салин мүнгые үбдэг дээрэтнай табижа үгэһыень мартаа аалта, Дари Токтохоевна? Үнэхөөрөө мартаа гээшэ гүт?

Теэд зангаа уһанда хаяхын аргагүйл.

— Найман класс, шиниихеэр хадаа, ехэ гээшэ гү?—гээд хүгшэн эжы урдаа оруулбагүй.—Минии амиды байхада номдол һураха ёһотойш, хүл дээрээ байхадаа шамайе һургажа ядахагүйб.

— Һураxаб,—гэжэ Ханда хэлээ һэн.—Зүгөөр шамаяа орхихо дурамгүй. Гансаарандашни хүндэ байха.

Бү мэдэе, тэрэ үдэшэ отделениие эрхилэгшэ Доржо Раднаевич Цыремпиловэй өрөөгүй һаань, хүгшөөдэй аша басаганайнгаа хэлээшээр болохо һэн гү, али үгы гү?

— Зүб,—гэбэ отделениие эрхилэгшэ. — Ханда һураха ёһотой. Теэд... Фермэ дээрэмнай хүнүүд олон хэрэгтэй,—тээд, хүгшэниие нэгэ бага магтад гэбэ. — Шинии Ханда ажалша басаган... Шамтаяал адли хүдэр ажалшан болохо. Дари Токтохоевна.

Тиихэдэ нюдэнтнай баяртайгаар ялалзашоо бэлэй, Дари Токтохоевна. Мүн үлэ мэдэг энеэбхилэд гээ һэнтэ. Магад, дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ колхозой тарялан, тоог дээрэ хайшан тэжэ хүдэлдэгөө, һүниндөө, хэды эсэһэншье һаа, колхозойнгоо шэнэ гунжадые һаахаяа хүнэг баряад хүндөөр гэшхэлдэгээ һанажа болоо бээзт. Тиихэдэ жара наһатай байгаат.

Хүсэд үдэр болоодүй байхада Ханда Бүүбэйн шэлэнүүдэй хаяала оршодог үнеэдэй зунай байрала гүйжэ ошоо һэн. Харин та, хүгшэн эжынь, аша басаганайнгаа танаа һэреэжэрхихэгүй гэжэ шэмээгүйхэнөөр түхеэржэ байхада, унтажа байһан мэтэ хэбтээ һэнтэ. Харин газаашаа гаража, үүдэ хаахатайнь зэргэ оронһоо бодожо, гэрһээ саашаа ошожо ябаһан басаганайнгаа хойноһоо адаглан, сонхын дэргэдэ хэды үни зогсоо гээшэ һэмта?

Тэрэнһээ хойшо хэдышье саг үнгэрөө һэм, Субагта тосхоноор һураг суу таража эхилээ. Аша басаган тухайтнай, Ханда тухайтнай. Хүгшэржэ утэлһэн үнеэдһээ, мүн шэнэ туталлаха гунжадһаа бүридэһэн эгээл муу бүлэг мал аша басаганайнгаа даажа абаһан тухай мэдэжэ байгаат. Зүгөөр тэрэ сагта шэнэ хүндэ һайн үнеэдые найдаха байгаа аал?

Гэбэшье Ханда муу гэгдэһэн бүлэт үнеэдһээ һү ехээр һаадаг болобо. Һаалинь хараа байса дээшэлжэ эхилээ. Тэрэнһээ хойшол аша басагантай гараа һалгануулан, эдеэлдэг һэн. Ажалдаа оролдосотой, һанаамгай басаган гэжэ үнеэдые адуулагшад магтадаг байгаа. Удантүй бидэнээ ахижа гараха байха гэжэ үнинэй дүй дүршэлтэй һаалишад баясан хэлсэдэг болоо.

Мүн Дари Токтохоевнашье баясаа һэнтэ. Үдэшэндөө пеэшээ түлижэ, аша басагандаа эдеэ хоол бэлдээд, тэрэнээ хүлеэдэг байгаат. Ханда столой саана һуужа, эсэһэндээ халбагатай гараа һалгануулан, эдеэлдэг һэн. Игэжэ һууxадаашье хоюулан хэды баясадаг бэлэйт. Салин мүнгэ ехээр абадаг болоо. Гэбэшье салин мүнгэн бэшэ, харин ажал хэрэг үнэтэй, ажал хэбэл—хүн болохош гэжэ басаган өөрөө өөртөө хэлэдэг һэн.

Уданшьегүй баһа ондоо зугаа гаража эхилбэ. Ханда Субагтаһаа гаража ошохонь. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд тэрэниие хаанашьеб һуралсалда эльгээхэнь гэһэн хэбэртэй. Гэхэһээ гадна бүри холо, Хяагтаһаа, Улаан-Үдэһээ, мүн Эрхүүһээшье үшөө саашаа юм хаш. Хүнүүд гайхалдаһан хэбэртэйгээр дуугардаг болобо.

— Һураха хэрэгтэй!—гэжэ Ханда хүгшэн эжыгээ аргадана.—Өөрөөшье бааладаг бэлэйт.

Һураха... Аяар холын Кутулик тосхондо бүхэли жэлэй һуралсалда эльгээгдэхэнь бшуу. Хүгшэн эжын һанаа сэдьхэлые элдэб юумэн зобооно: тэндэхи зон хэр ажаһуудаг байгааб, эдеэ хоол элбэг юм гээшэ гү? Үдэшэндөө унтаридаа ороод хэбтэхэдээшье аша басаган тухайдаал бодогшо һэн. Уданшьегүй түрүүшын бэшэг ерэбэ, удаань хоёрдохи, гурбадахи.... недели бүхэндэ Ханда һаа бэшэг ерэдэг һэн. Хүршэнэрынь тэдэ бэшэгүүдые уншажа үгэдэг байгаа.

Игэһээр байтар жэл үнгэршэбэ. Ханда хабар гэртээ бусажа ерээ. Ветеринарна фельдшер болоод ерээ. Тэндэһээ ерэхэдээ нэгэ бага ондоо болоһон хэбэртэй һэн. Зан абариньшье хубилһан янзатай. Мүн гэртэньшье һаруул болоһон шэнги. Хүгшэн эжы баһал баяртай. Аша басаганиинь энхэ элүүр бусажа ерээ ха юм.

Хандые ахалагша һаалишанаар томилбо. Тэрэнһээ хойшо һарашье үнгэрөөдүй байхада һаалишанаар хүдэлдэг хүршэ эхэнэр Дари Токтохоевнада ерэбэ.

— Аша басаганшни ёһоор лэ хүн боложо байна.—гэнэ. Үшөө залуу, энэ янзаараа һаа, холол ошохо байха.

Тэрэ үдэр хүгшэнэй нюрган хүндөөр үбдэжэ байгаа. Һуужашье, бодожошье шадахаяа болёод, орон дээрээ хэбтээ. Харин хүршынгөө ерэжэ, Ханда тухай иимэ үгэнүүдые хэлэхэтэйнь зэргэ үбшэнөөшье мартажархёод, оронһоо түргэнөөр бодобо. Гал түлижэ, хүршынгөө иимэ һайн үгэнүүдэй түлөө сайгаар хүндэлхэ хэрэгтэй бшуу. Теэд хүршэнь хөөрөөгөө таһалдуулнагүй:

— Һүбэлгэн хурса ухаатай басаган. Зүгөөр зангаар хатуушагхан. Эгээл шам шэнги...

Эдэ жэлнүүдтэ аша басаганиинь ходол магтаалда ябаа. Мүн хүгшэн эжыньшье иимэ бэрхэ басагатай байһандаа хэмгүй баяртай. Хандынгаа комсомолдо ороһониие, удаань райкомой гэшүүнээр, комсомолой обкомой тэшүүнээр һунгагдаһан тухайда баһал мэдэжэ байгаа.

Зүгөөр үнгэрһэн жэлэй үбэлжэлгэ ехэ хүндөөр үнгэрөө. Тэжээлээр бага байгаа ха юм.

Ханда үгэ дуугүй, уруу дуруу ябадаг болобо. Хүгшэн эжыдээ үлүү юумэн тухай ама гаражархихагүй гэжэ оролдодог байгаа. Мүнөө һапаагаа зобохо юумэн тон ехэ болоол.

Харин нэгэтэ, үлэшынгөө элеэ барижа байхадаа хөөрэжэ эхилбэ:

— Хүгшөөдэй, намайе фермые даагшаар томилоо.

Басаганайнгаа эдэ үгэнүүдые дуулахадаа хүгшэн хэды ехээр гайхаа, сошоо гээшэб. Мүнөө, иимэ хүндэ хүшэр үедэ! Хорин нэгэтэйхэн аад! Энэ хэрэг ударидажа шадахань тон бэрхэтэй.

Гэбэшье олон юумэ дуугарангүй, иигэжэл һураа:

— Ши зүбшөөлөө үгөө гүш, басагахан?

— Зүбшөөлөө үгөөб, хүгшөөдэй. Һаалишад баадхаа. Шамһаа ондоо хүн үгы гэлдээ ха юм...

Һаяхан Пограничнэ совхозой парткомой секретарь Данзан Будажапович Очировтай уулзахадамнай, тэрэ иигэжэ һураа:

— Хабар Субагтада ошоо һэн бэзэг, Ханда Мункуеватай хөөрэлдөө һэн гүт?

— Ошоо һэм, хөөрэлдөө һэм,—гэбэб.

— Тэрээн тухай юундэ бэшэнэгүй гээшэбта?

— Бү бэшэгты гэжэ өөрөө гуйһан юм.

— Харин би бэшэхыешни гуйнаб! Ёһоор лэ ажалладаг басаган.

— Тус фермэ нэгэдэхи һуурида ябана гү?

— Зүгөөр мүнөөхэн нэгэдэхидэ бэшэ, гэбэшье һүүлшын һууридаш бэшэ гэжэ һананаб. Нэгэдэхи һуурида гараxань холо бэшэ...

Теэд энээндэнь юу нэмэлтэйб?!

С. БУХАЕВ,
Б. ЖИГЖИТОВ,
«Ленинское знамя» газетын хүдэлмэрилэгшэд.

ҮРГЭМЭЛ ХҮБҮҮН

Ябаган энтохон

Хаан хэрдэг шубуун хүбүүгүйб гэжэ уйдадаг аад, Бүг баатарые «нюдэндөө галтай хүбүүн байна» гээд хүбүү хэһэн гэхэ. Бүг баатар хүбүүниинь болоод байхадаа, Хаан хэрдэг шубуунайнгаа олоһыень эдеэд, уугаад юушье хэнгүй налайжа, «тоһон соо оймоод, торгон соо хүльбэрөөд» байдат байба.

Нэгэтэ үнгэрмэ хүйтэн болоходо, Хаан хэрдэг шубуун:

— Яагаа ехэ хүйтэн болоно гээшэб. Би хоёр һодон далиингаа ургахаһаа хойшо иимэ хүйтэ үзөөгүйгөө үзэбэб,—гэбэ.

Бэлтэгэр нюдэтэй Бүг баатар сэсэрхэжэ һайшаалда хүртэхэ һанаатай:

— Һэ, энэш юун хүйтэм даа. Минии бишыханда хүнэй нёлбоһоной газарта хүрэнтүй хуха хүрэмэ, үхэрэй эбэрэй хаха гантама хүйтэн болоһон юм лэ. Тэрэ хүйтэнөөр модоной боол гэшүүһэнтэ хүрэтэр саһан ороо бэлэй. Тиихэдэнь би модоной орой дээрэ гаража, саһанда булагдаагүй үлөө һэм,—гэжэ урда хойтоёо бодонгүй, ута хэлэ гаргажархёо һэн ха.

Хаан хэрдэг шубуун уураа ехээр хүрэжэ:

— Ши минии эсэгэһээ аха тоймог байбалтайш, хари ямар ехэ болохогүй хара бэдьхэб гэжэ һанагша һэм,—гээд Бүг баатарые үлдэжэрхёо гэхэ.

Бүг баатар үлүүлээд, модоной оройгоор хоножо ябадаг байба ха. Шара тооһо татама үбэлэй янгинама хүйтэн һүни тэрэ даарахадаа:

— Байза, үглөөдэр яб гэмэ яһан бүхээг барихаяал барихаб.—гэдэг аад, үглөөнэй улаан наранай игаахалаар хэлэһэн үгэеэ мартажархидаг юм гэлсэгшэ.

Бооханой аймагай Эрхэдэй нютагта ажаһуугша Д. Т. Татароваһаа 1934 ондо Дольсон Мадасон бэшэжэ абаһан байгаа.

ШОГ ҮГҮҮЛЭЛНҮҮД

НЭГЭ УУНГИ хүн харгы дээрэ һуужа байба. Тэрэнэй хажууда милиционер ерэбэ.

— Та эндэ юу хэжэ һуунабта?—гэжэ тэрэ асууна.

— Газарай эрьелдэхые гайхажа һуунаб.

— Тэрээгээр яаха гээбта?

— Харин гэрни наашаа дүтэлжэ ерэхэгүй юм аа гү, гэжэ хүлеэнэб.

— Тиигээ һаа ондоо тээ ошожо хүлеэхэ болоолта даа,—гээд., милиционер тэрэниие абаашаба.

* * *

Нэгэ нүхэрынь уран зохёолшындо ерээд:

— Нүхэрни, яагаа ехээр турашаба гээшэбши? Гэрһээшье гарахаяа болижо, бүхэли үдэртөө юу хэдэг хүмши?—гэжэ асууна.

— Роман бэшэжэ байнаб.

— Ээ, харла даа! Бэлэн роман 2 түхэригөөр худалдажа абахын орондо иигэжэ бэеэ зобоохоодоо яана гээшэбши?

* * *

Хүбүүниинь абадаа:

«Хайрата абамни! Та намда 10 түхэриг ябуулыт. Би үелжэ ябаһан басагантайгаа хамта зурагаа абхуулаад, тандаа эльгээхэб,—гэжэ бэшэбэ.

Абань хүбүүндээ:

«Би шамайе һайн мэдэдэг шуу, тиимэһээ тэрэ ханилдаг басаганайнгаа зураг ябуула, 5 түхэриг эльгээхэб», —гэжэ харюу бэшэһэн юм.

* * *

Абгань Гомбосүрэндэ 6 яблока бэлэг асараад, дүүтэеэ аб адлиханаар хубаажа абагты гэбэ.

Гомбосүрэн дүүдээ хоёрхон яблока үгөөд, бэшыень өөртөө үлөөбэ.

Абгань асууба:

— Ши тоо мэдэдэггүй юм гүш?

—Би тооложо шаданаб, харин дүүмни тоо мэдэдэггүй юм,—гэжэ һэнгэрэгүйгөөр харюусаба.

БАЯРЛАҺАНАЙ УШАР

Галсан үглөөгүүр эртэ һэрижэ, һамгандаа очередь абахаяа поликлиникэ ошобо. Хүнэй үсөөн дээрэһээ хэрэгээ тэрэ доронь дүүргээд, гэр тээшээ шамдуухан гэшхэлбэ. Гэртээ дүтэлжэ ерэхэдэнь, нэгэ зуун түхэригэй саарһан хэбтэбэ. Бушуухан абажа хармаандаа хээд, иишэ тиишээ харaашалхадань, нэгэ хүн дүтэлжэ ябаба. «Энэ хүн харажархёо ёһотой, «та юу олобот» гэжэ асуугаа һаань, юун гэжэ харюусаха бэлэйб? Тэрэ дары хармаанһаа түлхюурнүүдээ гаргаад байба. Теэд тэрэ хүн юушье дуугарангүй үнгэршэбэ. Галсанай зосоо нара гараһандал аятай зохид боложо: «Энэ мүнгэеэ һамгандаа харуулангүй, өөрынгөө хэрэг бүтээхэ юм байна. Ямар бурхан хаража, иимэ олзотой омогтой ябаба гээшэбиб! Лаб лэ гурбан шэл ха юм...»—гэжэ бодомсоороо, шүлһэеэ залгиба. Гэртээ орожо ябахадаа: «Ямар нэгэ һалан хүн хүүгэдтээ хоол абахаяа ябаһаар гээжэрхиһэн байжа болоо. Гээһэн хүн ерэжэ, тэрэнээ нэхэхэгүй ха юм!»—гэжэ бодоходоо, хоолойгоо пул-пул няһалаад абана.

Галсан гэртээ орожо ерэбэ. Ямаршье шалтаггүйгөөр энеэжэ, ехэл хүхюутэй, хүлынь хүнгэн. Һамга, үхибүүдээ ходо хараадаг зан абаритай аад, харин мүнөөдэр угаа илдам налархай болошобо.

Уданшьегүй һамганиинь врачта ошохоо гараһан аад, гэдэргээ бусажа:

— Ээ, паспорт дотор хабшуулһан мүнгымни үгэ наашань, хүүгэдтээ хоол асархамни,—гэбэ.

— Үгы юун мүнгэеэ хэлэнэш? Хараагүйб!

— Аниргүй гарга гэнэм! Мүнөөдэр баһа архи залгихаа һанаа алтайш?

— Тэндэшни хэды түхэриг байһан юм?

— Яагааб үсэгэлдэр шинии асарһан мүнгэн.

Галсан үглөөгүүр газаа гарамсаараа, һамганайнгаа паспорт гаргажа хараһанаа һанамсаараа, уһа балгаһан хүндэл аниргүй боложо, зосоонь бороогой тэнгэридэл бүгшэм болошоо һэн.

С. ГҮНРЭГЖАВ,
(Монголой «Тоншуул» гэжэ журналһаа абтаһан шог найруулгануудые Д. Ошоров буряадшалба).

АЗА БОЛОХОДОО...

Лотерейн үнтэрһэн тиражаар азатай хүнүүдэй абаһан билетдэ горитойхон шүүбэринүүд тудаба. Тиимэ хүнүүд Бэшүүртэ олон. Жэшээлхэдэ, хэлхеэ холбооной Охин-Булагай отделениин почтальон Татьяна Павловна Шмелева 30 мүнгэнэй лотерейн биледээр 125 түхэригэй «Мелодия» гэжэ баян шүүбэ.

«Рассвет» колхозой гэшүүн Вера Ивановна Слепнева хубсаһа угаадаг машинатай болоһондоо баяртай. Бусад үнэтэ шүүбэринүүдтэ тудаһан биледүүдэй ээзд олон.

В. БОРИСОВ.

ОРОНОЙМНАЙ АРАДУУДАЙ ОНЬҺОН ҮГЭ

Һайн һайхан хэрэг үйлдөөгүй һаа, һайн нэрэ олдохогүй.
(Ород).

Алта, мүнгэн хуушардаггүй, аба, эжы сэгнэгдэшэгүй.
(Туркмен).

Түрэһэн нютагай нэгэ убал, хари газарай зуун хабарһаа дээрэ.
(Азербайджан).

Морин урилдаанда, хүн ажал хэрэг дээрээ мэдэгдэдэг.
(Казах).

Хэлэһэн үгэ—харбаһан һомо.
(Татар).

Зоболонго дайрагдахада, хэн тойрожо гараһаб, тэрэ нүхэр боложо шадахагүй.
(Белорус).

Эрдэм мүнгэнһөө үнэтэй, хурса һэлмэ үхэр бууһаа хүсэтэй.
(Грузин).

Хэн һайн зүбшэл үгэнэб, тэрэ нүхэрөө олоо.
(Молдаван).

Ухаагүй хүнһөө, эшэгүй һүхэ дээрэ.
(Латыш).

Дээшэ гараха гээ һаа, дороһоонь эхилэ.
(Армян).

Нүхэрэй уһан—дайсанай мёдһоо дээрэ.
(Украин).

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй шалгалта хэмжэлгын приборнууд ба автоматикын цехтэ коммунис ажалай ударник Валентина Дамбинова бүтээсэ ехэтэй хүдэлмэрилдэг болон эдэбхи үүсхэлээрээ үнинһөө алдаршан суурханхай. Тэрэ —цехэй ниитын ажал ябуулгын залуушуулай нэгэн. Зураг дээрэ: Валентина Дамбинова.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

БИБЛИОГРАФИ

УЛААН-ҮДЭ ТУХАЙ НОМ

Манай Буряадай ниислэл хото тухай Ц. Дондуковой «Улаан-Үдэ» гэжэ номые хүн бүхэн һонирхон уншаха гэжэ һананабди.

Тус ном соогоо автор 1666 ондо ородой бүлэг хасагуудай Үдэ голой адагта бишыхан модон гэр бариһые хөөрэнэ. Энэхэн гэр ерээдүйн Улаан-Үдэ хотын эхи табиһан байгаа. Тэрэ сагһаа эхилээд Агуухэ Октябрьска революциин болотор тус городто һууһан хүн зоной байдал, ажал хэрэг, культура тухай автор һониноор хөөрэнэ. Мүн 1905 — 1917 онуудта граждан дайнай үедэ Дээдэ-Үдын партийна организациин ажал хүдэлмэри харуулхадаа, баян ангитай, сагаантанай, япон болон американ этэгээдүүдтэй манай коммунист хүбүүдэй эбсэшэгүй тэмсэлые харуулна. Тэрэ сагай бишыхан город байһан аад, Улаан-Үдэ хото богонихон саг соо олон томо фабрика, заводуудтай, дээдэ һургуулинуудтай, олон театртай, эрдэм ухаанай һалбарһан Алас Дурна зүгэй ехэ хотонуудай нэгэн боложо батажаа. Тиихэдэ Улаан-Үдэ хотын урданай архитектура тухай, мүнөөдэрэй барилганууд болон ерээдүйн ямараар хубилха байһыень уншагшад тус ном соо уншаха байна.

Автор Улаан-Үдэ тухай олон тоото уншагшадта богонихоноор хөөрэжэ үгэхэ гэһэн зорилго табиһан байгаа. Тиихэдээ илангаяа тус хотын урданай түүхэ дээрэ үшөөл дэлгэрэнгыгээр тэрэ сагай буряад зоной байдал дээрэ, эрдэмтэд болон соёл культурын һалбаринууд тушаа һайнаар, ехээр хөөрэжэ байгаа гэжэ һанагдана. Мүн оло мянган тоо, баримтануудые ямаршье үндэһэгүйгөөр хэрэглэһэнһээнь тархи эрьенэ.

Гэбэшье энэ номые олониинь һонирхожо уншаха гэжэ һанагдана.

И. ЯРНЕВСКИЙ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: СССР-эй Бүхэсоюзна научно-техническа бүлгэмэй Советдэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй амаршалта. Кремиковскэ заводто болоһон митинг тухай материал, ТАСС-ай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Хүнэй нэгэ ажабайдал—хамтын хэрэгэй нэгэ хуби» гэһэн П. Ланшаковой корреспонденци. «Уһалууриие туһамаршад» гэһэн Д. Цыденовой корреспонденци. «Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советдэ» гэһэн рубрика доро «Шасаргана—Буряадай баялиг» гэһэн материал. «Арадай хинагшад шалгана» гэһэн рубрика доро «Харюусалгагүй дээрэһээ таһалдана болоно» гэһэн корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: АПН-эй материалнууд. Хилын саанаһаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонёк».

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 25-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный — 48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни — 40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации—34-05 и перевод—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н02076. Зак. № 1142.